Gilde brief

20e jaargang no. 3
oktober 2001

HET GILDE VAN VRIJWILLIGE MOLENAARS

DE GILDEBRIEF

De Gildebrief is het verenigingsblad van Het Gilde Vrijwillige Molenaars (GVM). Het blad verschijnt vier keer per jaar en wel in de maanden maart, juni, september en december. De oplage is 2000 stuks.

De redactie is, tenzij anders vermeld, verantwoordelijk voor de inhoud van het blad, met uitzondering van de artikelen van het bestuur van het GVM. De redactie neemt graag kopij en suggesties voor artikelen in ontvangst, maar zij behoudt zich het recht voor artikelen niet, gedeeltelijk of gewijzigd te plaatsen.

Advertenties
Voor bedrijven of instellingen, die gelieerd zijn aan 'de molenwereld', bestaat de mogelijkheid in de Gildebrief te adverteren. Advertentietarieven zijn op het redactieadres verkrijgbaar.

Bestuur van het GVM
G. (Gerard) Sturkenboom, voorzitter
Bisschop Arnoutlaan 14
5591 BL Heeze, tel. 040-2262602

M. (Mark) Dwarswaard, secretaris
Hogeweg 91
5751 KX Deurne, tel. 0493-310232 of 06-22937601

J.A.G. (Jos) van der Bruggen, penningmeester
Achterlandse Molen, Molenkade 5
2964 LB Groot-Ammers, tel. 0184-663227

A. (Bert) van Uffelen, examencoördinator
Bittervoorn 20
7908 VH Hoogeveen, tel. 0528-271991
of 06-53286029

A. (Andreas) de Vos, contacten met afdelingen
Meijersloot 35
1831 EB Koedijk, tel. 072-5617648

P.A.M. (Petro) van Doorne
Steenakker 44
6651 JE Druten, tel. 0487-515643

H.C. (Hein) Steinz, PR, molenbiotoopzaken
Dorpsweg 94
8051 XW Hattem, tel. 038-4445446

Ledenadministratie GVM
B.A. van Weel
Nwe Bussummerweg 92
1272 CK Huizen, tel. 035-5251695

Rekeningnummer GVM
Postbank (giro) 2144780 ten name van Het Gilde van Vrijwillige Molenaars te Groot Ammers

Steunpunt Molenbiotoop
De Hollandsche Molen
Zeeburgerdijk 139,
1095 AA Amsterdam
telefoon 020-6238703
telefax 020-6383319

Gildeverzekeringen
Contactpersoon: J. (Jan) van Loenen
Arendshorst 34
3772 RV Barneveld, tel. 0342-400630

Bliksemafleidercontrole
Contactpersoon: D.J. (Dick) Abelskamp
Laan 1940-1945 nr. 2
7231 GL Warnsveld, tel. 0575-525068

Redactie Gildebrief
T. (Thijs) van Hoof, W.E.E. (Willem) Hurkmans, G.J. (Gerrit) Pouw, H.C. (Hein) Steinz.

Redactieadres:
H.C. Steinz, Dorpsweg 94,
8051 XW Hattem, tel. (038) 444 54 46
e-mail: hsteinz@hetnet.nl

Gildeverzendingen
H.P.A. van Erven
Hoevense Kanaaldijk 9
5018 EA Tilburg, tel. 013-5362100

IN DIT NUMMER **pagina**

Mededelingen van de redactie	1
Notulen van de ledenvergadering	1
Op reis met Gijs	5
Het Berton gevlucht	7
Berton gevlucht	8
Molenaar gezocht	8
Schenking geeft een lang gewenst idee de ruimte	9
Examenuitslagen voorjaar 2001	9
Verslag Nationale Molendag 2001	10
Passiebloem 225 jaar	12
Plat of rond, wat wordt het?	13
Molendag Tielerwaard 2001	14
Studie van de Middeleeuwse windmolen in Vlaanderen	15
4e Rijnlandse molendag	15
Een askop met ribbels?	16
Slijtlijnen?	16
Afdeling Noord-Holland	16
Bilhamers	16
'Hals' starrig probleem op molen De Kat	17
Afdeling Friesland: Gild Fryske Mounders	17
Wetenswaardigheden "uit de oude doos"	18

Bij de foto's op het omslag: dit keer een Groningse aangelegenheid en zo komt iedere provincie in de loop van de tijd aan de beurt, de volgende keer dus Friesland.
Het voorblad "Groningen, het land van de stoere kapitale koren-/pelmolens en de zelfzwichting, maar ook de stelling met kraaienpoten. Molen "De Leeuw te Oldenhove."
Het achterblad: "Een ander kenmerk van deze provincie, zijn de wijde akkergronden, opgefleurd met nog vele in het landschap staande poldermolens. Molen "De Phoenix" of "Krimstermolen" te Bedum.

Kopij voor het volgende nummer moet vóór
1 november 2001
in het bezit zijn van de redactie

Wie kopij op diskette aanlevert, gelieve dit te doen in WP07 of Word 98. Er kan ook kopij ingezonden worden via e-mail hsteinz@hetnet.nl

© 2000 Het Gilde van Vrijwillige Molenaars
Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd en/of openbaar gemaakt door middel van druk, fotokopie, microfilm, elektronische gegevensverwerking of op welke andere wijze dan ook, zonder voorafgaande toestemming van Het Gilde van Vrijwillige Molenaars, Hogeweg 91, 5751 KX te Deurne.

Mededelingen van de redactie

Onze trouwe lezers zullen het al wel gemerkt hebben: de Gildebrief is te laat. En dat terwijl we er in de afgelopen tijden zo op konden vertrouwen dat de brief op de aangekondigde datum op de mat achter de deur viel. En dus krijgen we, terecht, telefoontjes.

Alles heeft evenwel een verklaring en zo ook het verlate verschijnen van de Gildebrief. Rond het uitkomen van de vorige brief had Peter al aangegeven met het redactiewerk te willen stoppen. Vlak voor de vakantie heeft ook Jan van der Vlies aangegeven dat hij het redactiewerk wil beëindigen. Natuurlijk respecteert het bestuur deze persoonlijke beslissingen, maar er valt dan wel een groot gat. Veel ervaring en enthousiasme gaat opeens verloren. Dus moet je op zoek naar aanvulling van de redactie.

Al met al betekende dit dat we met een sterk uitgedunde redactie, overigens niet gehinderd door maar wel beïnvloed door vakantie, de derde Gildebrief moesten uitbrengen. Zoals jullie zien is het gelukt. Misschien wat minder plaatjes dan jullie gewend zijn, maar voldoende informatie om over na te denken.

Jan en Peter, bedankt:

We zijn er nu in volle omvang van bewust geworden wat het betekent om vier keer per jaar een Gildebrief uit te geven, waar je trots op kunt zijn. Wij hopen dat jullie pen nog niet voor de brief verloren is gegaan. In deze brief blijkt ook weer welk een schat aan informatie Peter heeft en welke vragen dit opwerpt. Hier kunnen we allemaal van leren.

Nu ligt er toch een Gildebrief voor u. Dit moet haast wel betekenen dat er nieuw bloed voor de redactie gevonden is. Willem Hurkmans en Thijs van Hoof, welkom. Voorstellen doen we in de volgende Gildebrief als we vinden dat de redactie kompleet is.

Dit betekent dat we nog zoeken naar medewerkers voor de Gildebrief.

Deze Gildebrief ligt er nu, de beurt is nu mede aan jullie, onze lezers, om er voor te zorgen dat ook het volgende nummer er komt en het daarop volgende en daarop volgende en dan misschien nog een.

Veel leesplezier en: reageer vooral,

De redactie.

Notulen van de ledenvergadering van Het Gilde van Vrijwillige Molenaars, gehouden op zaterdag 7 april 2001 te Arnhem

Opening

De voorzitter, Gerard Sturkenboom, heet de aanwezigen hartelijk welkom, speciaal de ereleden, vertegenwoordiging van DHM en de Werkgroep Nationale Molendag.

Bericht van verhindering is ontvangen van: Mevr. Scholten-Ballast, de heren J. van der Beek (Waalre), E. Zwijnenberg, G. van Baardwijk, L. Vellekoop (lid examencommissie), P. Hazelager, (voorzitter afd. Zeeland), J. Spruit (wegens mogelijke gezinsuitbreiding tijdens zijn afwezigheid), B. van de Voet (AKG) en B.A. van Weel, secretaris van het Gilde. Boudewijn is afwezig wegens ziekte, de voorzitter komt daar bij de mededelingen op terug.

Vervolgens vraagt de voorzitter de aanwezigen om de presentielijst te tekenen. Bovendien mag er in de zaal niet gerookt worden en wordt verzocht mobiele telefoons uit te zetten. De "halve zaal" duikt ineen, op zoek naar mobieltjes.

Tenslotte spreekt de voorzitter de hoop uit dat de vergadering in een prettige sfeer zal verlopen.

Bestuursmededelingen

- Boudewijn van Weel, secretaris van het Gilde, is reeds sinds half december ziek. Hij heeft daarom zijn werkzaamheden voor het secretariaat neergelegd. Hij besteedde ca. 20 uur per week aan werkzaamheden voor het Gilde. Wegens de afwezigheid van de secretaris doet Andreas de Vos een poging de notulen van deze vergadering te maken.
  Een heer in de zaal onderbreekt de voorzitter om te vragen of hij wel goed zit. Hij was in de veronderstelling bij een vereniging van plattelandsvrouwen aanwezig te zijn, maar er zijn hier bijna geen dames en het onderwerp van de vergadering komt hem ook niet bekend voor. De dames blijken in de zaal hiernaast te zitten, dus de man verhuist.
- Voorjaarsexamens: er zijn in totaal 45 kandidaten voor het voorjaarsexamen aangemeld; 44 voor het examen voor windmolenaar en 1 voor dat van watermolenaar. De examens zullen in de periode van begin mei tot eind juni gehouden worden.
- Recent heeft het bestuur overleg gehad met de "verzekeringsagent" van het GVM, Jan van Loenen. Dit in het kader van het jaarlijks overleg om contact te houden met Jan om op de hoogte te blijven van het verzekeringsgebeuren. In het afgelopen voorjaar heeft Jan geconstateerd dat er 100 aanmeldingen minder zijn binnengekomen dan normaal en dat dit gedurende het jaar ook niet ingelopen lijkt te worden. Vermoedelijk ligt de oorzaak bij de late verzending van de acceptgirokaarten. Voor 2001 zullen de premiebedragen aangepast moeten worden naar Euro.
- Ook recent is het overleg met de "Gildeverzendingen" die sinds een jaar worden verzorgd door Hub van Erve. In dat eerste jaar heeft hij erg veel werk gehad, onder andere door de aanwas aan nieuwe leden, het uit voorraad raken van hoofdstukken van de Basiscursus, met als gevolg het nasturen daarvan, en sinds kort ook met de verzending van de Hygiënecode. Met Hub is er nu een centraal beheer van alle Gilde-artikelen.
- Met betrekking tot de biotoop, dat tot het takenpakket van Hein Steinz behoort, kan gemeld worden dat een jaar geleden met H. Pinkse een start is gemaakt met

Bezoek ook onze website: www.vrijwilligemolenaars.nl

de aanloop naar de nieuwe aanpak van de biotoopbescherming: het bewustmaken van het probleem, de aanpak daarvan, het opzetten van een helpdesk etc. Het is een langzaam proces, waarbij we ondertussen wel alert op biotoopbedreigingen moeten blijven. Men moet er zelf achteraan, het GVM en DHM zijn er voor de noodzakelijke hulp.

- Evert Smit Biotoopprijs: het bestuur doet een oproep voor het aanmelden van kandidaten voor 2001.
- Er is een oproep geplaatst voor regiocorrespondenten voor de Gildebrief, die de redactie moeten voorzien van regionale berichtgeving vanuit de afdelingen. Reeds 3 personen hebben zich aangemeld, er zijn er dus nog zeker 8 nodig voor "landelijke dekking".
- P. de Moes heeft aangekondigd zich terug te trekken uit de redactie. Hierdoor ontstaat dus een vacature binnen de redactie van de Gildebrief die invulling behoeft. Bovendien is er ook behoefte aan uitbreiding van de redactie. Vanuit de zaal komen geen aanmeldingen.
- Hein Steinz is binnen het bestuur ook verantwoordelijk voor de PR van het Gilde. Als zodanig heeft hij activiteiten opgestart om het GVM van een eigen website te voorzien. De eerste opzet was aan de hand van de strooifolder. Inmiddels wordt gewerkt aan de verdere invulling van de website (www.vrijwilligemolenaars.nl). Circa 80% van de informatie is bedoeld voor de Gildeleden. Ook de afdelingen zijn op de site vertegenwoordigd. Hopelijk is de website rond de zomer klaar. Hein doet een oproep om de zaak te bekijken (in de pauzes van de vergadering kan de in voorbereiding zijnde uitgebreidere versie beoordeeld worden) en eventuele aanvullingen op te geven.
- Formeel is de goedkeuring van de Hygiënecode door de minister nog niet afgerond, maar is tot drukken overgegaan. Inmiddels zijn er al 50 bestellingen binnen. Er ligt ook een exemplaar ter inzage bij Hub van Erve. De Hygiënecode is niet vrijblijvend. Iedere molenaar die maalt voor menselijke consumptie is gehouden naar de code te werken. Een alternatief is een eigen HACCP-code, maar dat wordt (voor de vrijwilliger) afgeraden (duur en ingewikkeld). De voorzitter geeft aan dat het niet duidelijk is hoe de code ingevoerd gaat worden: gaan de inspecteurs nu gelijk alle molens af? Hein zegt dat het zo snel niet gaat, maar dat men wel gaat beginnen. Inmiddels is H. Schippers, voorzitter van het AKG, al met een inspectiebezoek vereerd. De aanbeveling is om met de Hygiënecode te gaan werken en naar het bestuur terugkoppeling te geven over de ervaringen.
- In het kader van de ARBO-wet en de molens is overleg geweest met het bestuur van De Hollandsche Molen. Tot nu toe met weinig resultaat. Het onderwerp staat ook weer op de agenda van het overleg met DHM op 24 april aanstaande. Als dit niet vlot tot resultaat leidt zal het GVM zelf hiermee aan de slag gaan, in de geest van de Hygiënecode.
- Tijdens de afgelopen contactdag is de opleiding besproken, mede aan de hand van de resultaten van een enquête onder de afdelingsbesturen. Er zijn afspraken gemaakt over zaken voor de lange en de korte termijn.

1. korte termijn:
   - basiscursus afronden
   - ondersteuning in de vorm van diamateriaal en vragenlijsten voor de afdelingen verzorgen (lesmateriaal)
2. lange termijn: de vereniging groeit, dus meer leerlingen, meer begeleidende activiteiten en meer examens. Mogelijk is hiervoor een aanpassing in de opleiding noodzakelijk. Er zal een werkgroep opgericht worden die dit moet gaan onderzoeken, waarvoor t.z.t. een oproep in de Gildebrief geplaatst zal worden.

Wat betreft de status van de korte termijn kan gemeld worden dat van de Basiscursus de hoofdstukken 6 en 10 (+ correcties) reeds verstuurd zijn. Van hoofdstuk 7 "Praktische Vaardigheden" is het concept ter commentaar bij het bestuur ingediend. Hoofdstuk 11 en de aanvullende hoofdstukken zijn in voorbereiding. Voor de samenstelling van de diaserie(s) zal een brief naar de afdelingen gestuurd worden om de behoeften te peilen.

- De Korenmolenaarscursus is het product van een samenwerkingsverband tussen het GVM en het AKG. Het AKG wordt vertegenwoordigd door B. van der Voet en H. Titulaer en het GVM door G. Barendse en – sinds kort ook - P. van Doorne. In de eerstvolgende Gildebrief zal een oproep geplaatst worden voor de cursus.
- Het jaarlijks bestuursbezoek aan een afdeling is dit jaar gepland voor 27 en 28 april. Dan zal de afdeling Zuid-Holland bezocht worden. Op de vrijdagavond zullen beide besturen elkaar in een vergadering ontmoeten, terwijl de zaterdag is gereserveerd voor een meer informeel contact en bezoek aan diverse molens in de regio.
- J. Tigelaar en zijn mede werkgroepleden hebben de posters en formulieren voor de Nationale Molendag weer verstuurd. Aan iedereen de oproep om de invulformulieren ingevuld terug te sturen. Zojuist werd vernomen dat de Landelijke Fietsdag is uitgesteld in verband met de uitbraak van Mond- en Klauwzeer. Voor de NMD is dat nog onzeker. Het bestuur van De Hollandsche Molen vergadert dinsdag 10 april en zal hierover een beslissing nemen. Druk van buitenaf kan leiden tot annulering van de Nationale Molendag, en mogelijk wordt een andere datum vastgesteld. Voorlopig blijft de NMD op 12 mei staan.
- Mevrouw Scholten-Ballast heeft weer een

MOLENSTENEN

Molensteenfabriek Van Vugt levert u naar keuze massieve maalstenen of stenen met een zachte uitslag. Ze worden vakkundig afgewerkt, prima gescherpt en goed onder de rij gebracht.

Wij kunnen u ook van dienst zijn met:

- ✓ nieuwe Duitse blauwe stenen;
- ✓ kunst- en sierstenen;
- ✓ het scherpen van molenstenen;
- ✓ deskundige informatie.

Bel voor inlichtingen vrijblijvend met:

H.J.A van Vugt
Molensteenfabriek
Zomereik 10
5682 HH Best (NL)
Tel/Fax: (+31) (0) 499-395454

aanvulling voor de lijst met dia's en (video-)films verzorgd. Voor elke afdeling is er één beschikbaar.
- In 2002 bestaat het GVM 30 jaar! Het bestuur beraadt zich op de wijze van viering van dit zesde lustrum. Tips zijn welkom.
- 2001 is het Jaar van de vrijwilliger. Het is het bestuur niet helemaal duidelijk hoe hier invulling aan te geven, want "wij" (het GVM en de leden) zijn de vrijwilligers. In het kader van de Nationale molendag is hier wel contact over geweest, maar dit heeft niet tot acties geleid.

Vaststelling van de notulen van de ledenvergadering d.d. 1 april 2000
De notulen van de ledenvergadering d.d. 1 april 2000, zoals opgenomen in de Gildebrief nr.3/00, blijkt geen aanleiding te geven tot het stellen van vragen of het maken van opmerkingen vanuit de zaal. De notulen worden vastgesteld en goedgekeurd onder dankzegging aan de secretaris.
Vervolgens komen de actiepunten aan bod.
- Jeugdleden: verzekeringstechnisch is het mogelijk jeugdleden te verzekeren, maar dan moeten ze wel onder een aparte categorie vallen; belangrijker is de vraag of het GVM voor jongeren onder de 16 jaar risico's wil lopen. Het bestuur voelt weinig voor het verlagen van de minimum leeftijd voor leden in opleiding. Vooralsnog is er geen concreet voorstel. Het bestuur beraadt zich nog over deze kwestie.
- Wijziging statuten: in de ledenvergadering zijn enkele wijzigingen in stemming gebracht. Deze zijn aangenomen, de gewijzigde statuten zullen binnenkort bij de notaris vastgesteld worden, waarna uitgave kan plaatsvinden.

Jaarverslag van de secretaris over 2000
Net als vorig jaar is het jaarverslag op verzoek van de vergadering niet meer voorgelezen, maar gepubliceerd in de Gildebrief nr. 1/01. De heer B. Slooten heeft een reeks vragen:
- Hij vraagt of de statuten of de opmerkingen van het bestuur door de leden van de lesstofcommissie als blijk van wantrouwen worden gezien (blz. 3, 2e alinea van "overleg met Gildebrief-redactie en lesstofcommissie"). De voorzitter geeft aan dat de LC de opmerkingen van het bestuur als blijk van wantrouwen beschouwde.
- Bij het gedeelte over de Nationale Molendag (blz. 4) is het voor de duidelijkheid misschien wenselijk bij de getallen tussen haakjes te vermelden (vorig jaar ...). De tekst geeft hier echter reeds een verklaring voor.
- Op blz. 5 bij het verslag van het overleg met de Rijksdienst voor de Monumentenzorg staat "... met minister Van der Ploeg...", maar Van der Ploeg is staatssecretaris en geen minister. De heer Slooten wil ook weten wat de RdMz vond van de meerjarenbegroting van 2001-2004. Het bestuur heeft nog geen opmerkingen hierop ontvangen.
- Ook bij blz. 5: hoe is het afgelopen met het verzoek om verlenging van de overgangsperiode voor de afdeling Friesland? De voorzitter licht toe dat het verzoek is gedaan vanwege de acceptatie van de situatie binnen de afdeling. Tijdens de DB-vergadering van De Hollandsche Molen wordt dit verzoek behandeld; dit loopt nog.

P. de Moes spreekt namens de lesstofcommissie en heeft opmerkingen over de lesstofcommissie en het bestuur, n.a.v. het verslag van de secretaris. De voorzitter wil deze discussie nu niet aangaan. Dit zal in het kader van een reeds geplande afspraak meegenomen worden. De Moes meldt dat de lesstofcommissie per 1 februari 2001 is gestopt met de werkzaamheden en geeft aan waarom. B. Slooten stapt naar de microfoon en stelt voor de agenda af te werken en daarna dit punt aan de orde te brengen. Desnoods kunnen partijen vooraf overleg plegen. De wrevel tussen beide partijen duurt nu al een paar jaar en dient opgelost te worden. Aldus wordt besloten de vergadering na punt 9 even te schorsen, zodat de beide partijen intern kunnen overleggen. Daarna zal de vergadering hervat worden waarbij een toelichting gegeven wordt om dit punt af te ronden.

De heer L. Duijm (afd. Groningen) meldt n.a.v. de ARBO (overleg met DHM, blz. 4), dat de arbeidsinspectie in Groningen bekeuringen heeft gegeven wegens het ontbreken van de juiste papieren. Op 10 april heeft het afdelingsbestuur vergadering. Tussen 26 april en 12 mei houdt het afdelingsbestuur een voorlichtingsvergadering voor de vrijwilligers. Het bestuur verzoekt om H.C. Steinz voor die vergadering uit te nodigen.

Tenslotte bedankt de voorzitter Boudewijn van Weel voor het jaarverslag.
Financieel verslag van de penningmeester over 2000:
Het eerste financiële jaaroverzicht dat door Jos van der Bruggen is opgesteld was opgenomen in de Gildebrief nr. 1/01. De penningmeester is aanwezig om het verslag toe te lichten. B. Slooten merkt op dat er een verschil van f1000,- in de begroting geslopen is. De heer B. Zinkweg vraagt hoe het bestuur het gat in de begroting denkt weg te werken en verwijst daarbij naar de verschillen in de bedragen ten opzichte van vorig jaar. De voorzitter licht toe dat er altijd een tekort begroot wordt om voor subsidie in aanmerking te komen. Bovendien is in overleg met de Rijksdienst voor de Monumentenzorg een reservefonds gecreëerd, dat in noodgevallen aangesproken kan worden. Tenslotte merkt dhr. Zinkweg nog op dat in de begroting van 2000 geen apart bedrag voor de begeleiding van instructeurs is vermeld.
Verslag van de Kascommissie:
De kas is op 21 maart gecontroleerd door de heren J. van den Akerboom, P. Buijs en B. Dooren en goed bevonden. B. Dooren geeft een kleine toelichting: alles ziet er keurig verzorgd uit. Hij maakt een compliment naar Jos van der Bruggen voor de goede en verzorgde voortzetting en naar G. Barendse voor de goede overdracht. Hulde aan beiden. De kascommissie stelt voor de penningmeester te dechargeren; de vergadering gaat akkoord. De heer P. Buijs is aftredend uit de kascommissie. Hij wordt bedankt voor zijn werkzaamheden bij de kascontrole, de zaal reageert met applaus.
Benoeming van nieuwe leden van de Kascommissie
Vanuit de reserve kascommissie wordt mevrouw E.C. Feenstra voorgedragen om de kascommissie te versterken. Het bestuur stelt voor haar te benoemen; de vergadering gaat akkoord.
De reserve kascommissie bestaat nu nog uit de heren F. Gundlach en D.J. Braay. De voorzitter verzoekt aan de aanwezigen om zich kandidaat te stellen als nieuw lid. H. van Erve stelt zich beschikbaar voor toetreding in de reserve kascommissie en ook deze benoeming wordt door de aanwezigen met een instemmend applaus beloond.

Bestuursmutaties
B.A. van Weel is aftredend als secretaris. Hij was voornemens dit in april 2000 te doen, maar hij heeft zijn medewerking verleend door dit een jaar uit te stellen wegens het feit dat de vacature niet tijdig kon worden ingevuld. Boudewijn heeft 16 jaar het bestuur van het Gilde gediend, waarvan maar liefst 13 als secretaris. Hij heeft altijd zeer nauwgezet en goed dit belangrijke werk gedaan. Helaas is hij wegens ziekte niet aanwezig voor een gepast afscheid. Boudewijn blijft wel actief met het verzorgen van de ledenadministratie, een functie die hij inmiddels sinds een jaar met evenveel toewijding verzorgt. Het bestuur heeft een groot bloemstuk bij de scheidend secretaris thuis laten bezorgen en een inmid-

dels aangeschaft afscheidscadeau zal binnenkort overhandigd worden. De voorzitter verzoekt de aanwezigen tot het uitspreken van dank, waar men direct gehoor aan geeft middels een luid en warm applaus.
Voor invulling van de vacature is lang gezocht. Binnen het bestuur waren geen mogelijkheden, daarom is een oproep gedaan en zijn enkele personen benaderd. Mark Dwarswaard uit Deurne heeft positief gereageerd door zich beschikbaar te stellen. Hij is vrijwillig molenaar van Holtens Molen te Deurne en bestuurslid van de afdeling Noord-Brabant. Er zijn geen tegenkandidaten, zodat de voorzitter voorstelt om Mark te benoemen. De vergadering gaat akkoord met dit voorstel, waarna Mark plaats neemt achter de bestuurstafel.
Vaststelling contributie en (minimale) donatie in Euro vanaf 2002:
Volgens de statuten horen de contributie en de minimale donatie door de leden vastgesteld te worden. Vanwege de omrekening zijn deze bedragen afgerond naar hele Euro's, wat een kleine stijging van de contributie en de minimale donatie inhoudt. Het bestuur stelt voor de contributie vast te stellen op 16 Euro (f 35,26) en de minimale donatie op 10 Euro (f 22,04). De vergadering gaat akkoord met dit voorstel. Aansluitend hierop stelt B. Slooten voor om om de twee jaar de contributie te verhogen met de inflatie, waarvoor het bestuur mandaat moet vragen aan de ledenvergadering. Volgens hem is een mandaat hiervoor genoeg om zonder de statuten te hoeven wijzigen de contributie aan de inflatie aan te kunnen passen. Het bestuur neemt dit mee.

Om 11.50 uur schorst de voorzitter de vergadering voor de duur van 15 minuten, waarin voor bestuur en lesstofcommissie (LC) gelegenheid is voor overleg. Om 12.05 uur zal de vergadering hervat worden, waarbij bestuur en LC zich kunnen uitspreken en de aanwezige leden kunnen reageren.

De vergadering wordt hervat. Peter de Moes heeft namens de lesstofcommissie opmerkingen gemaakt naar het bestuur naar aanleiding van de verhoudingen tussen bestuur en lesstofcommissie. Petro van Doorne is sinds een jaar bestuurslid en heeft de opleiding in zijn takenpakket. In overleg met het bestuur en de LC is hij als contactpersoon benoemd. Via Petro heeft LC te kennen gegeven te willen stoppen vanwege onvrede met de gang van zaken. Dit heeft het bestuur niet in de vergadering aan de orde gebracht, omdat Petro in het kader hiervan een brief heeft rondgestuurd aan de leden van het bestuur en de LC en het probleem dus in feite nog niet besproken is.
Vanwege de vraag van uit de vergadering om toelichting zal Petro zijn brief ("persoonlijke overwegingen en oproep") volledig voorlezen. Na deze uiteenzetting geeft de voorzitter het woord aan Petro. Nadat hij de brief voorgelezen heeft krijgt de lesstofcommissie gelegenheid te reageren.
P. de Moes leest een verklaring voor, waarin hij aangeeft dat de aanwezigen in het jaarverslag al iets hadden kunnen lezen over de scheve verhouding tussen het bestuur en de LC. Naar de mening van de LC is dit begonnen met de watermolenaarscursus. Vervolgens geeft hij een opsomming van zaken die sinds die tijd voorgevallen zijn. Na aanstelling van twee nieuwe bestuursleden is met hernieuwde voortgang aan de basiscursus gewerkt. Vervolgens wordt het concept van hoofdstuk 7 terug ontvangen met naar de mening van de LC beledigende opmerkingen in het commentaar. Dit is de reden dat de LC per 1 februari 2001 is gestopt met de werkzaamheden, waarschijnlijk voorgoed. De voorzitter vraagt de ledenvergadering om hierop te reageren.
De heer B. Slooten kan zich er in vinden dat de LC zich stoort aan de wijze van commentaar. Op papier komt e.e.a. veel harder over dan wanneer het wordt gezegd. Gezien de omstandigheden was deze manier van commentaar niet slim. Vervolgens stelt hij dat het duidelijk moet zijn wie de eindverantwoordelijkheid heeft voor uitgave van de lesstof. Ligt dat bij de lesstofcommissie of bij het bestuur? B. Dooren reageert hierop door te beamen dat de LC zich schaart achter het uitgangspunt dat het bestuur de verantwoordelijkheid draagt.
Wat betreft het taalgebruik licht Petro van Doorne toe dat enkele bestuursleden een exemplaar van een concept ontvangen en dat hij het commentaar verzamelt en vervolgens doorstuurt naar de LC. Hij zegt dat hij misschien beter had moeten opletten en het commentaar niet letterlijk had moeten overnemen. De voorzitter geeft aan dat de beledigende opmerkingen niet zo bedoeld waren en zeker niet aan personen van de LC gericht zijn geweest. B. Slooten merkt op dat de hoofdlijnen bepaald moeten worden en dat men moet bezien in hoeverre het bestuur zich nog bemoeit met de teksten. Beide kampen moeten niet op eieren hoeven lopen, het verleden laten rusten en het nog een keer proberen. De heer H. de Nie reageert op het item redactiestatuut; het is een heel proces waarbij het bestuur altijd de eindverantwoordelijkheid heeft. Hij raadt het bestuur af te veel met de details bezig te zijn. De verhoudingen lijken goed vastgesteld, maar de omgangsvormen zijn niet goed. Misschien moet het bestuur verontschuldigingen aanbieden en de LC zich wat laconieker opstellen bij het lezen van commentaar. De heer P. Rijker (examenkandidaat) is blij met de basiscursus zoals die er nu is. Hij vindt het een trieste ontwikkeling als dit opnieuw uitgevonden zou moeten worden. Hij stelt voor de LC eigen verantwoordelijkheid te geven, anders kan het bestuur zelf wel in de LC gaan zitten.
De voorzitter vat de situatie samen. Hij geeft aan dat het bestuur in het verleden meermalen blijk van waardering heeft gegeven over het werk van de LC aan de basiscursus. Het bestuur wil zich bij deze verontschuldigen voor het taalgebruik in het commentaar op het concept. De LC heeft een verklaring afgegeven om te stoppen; de vergadering heeft hen verzocht door te gaan. De voorzitter legt deze vraag en de excuses voor aan de LC om te reageren. P. de Moes antwoordt dat de LC nog één keer wil praten, bij voorkeur met een tussenpersoon. De zaal reageert met applaus. De voorzitter bedankt de LC voor de bereidwilligheid en vraagt B. Slooten om de partijen in de besprekingen bij te staan. De vergadering gaat akkoord. B. Zinkweg vraagt of B. Slooten dan mandaat krijgt om hulp in te roepen. Het antwoord is ja. B. Slooten stelt voor om D.J. Braay hiervoor te vragen. Aldus wordt besloten.

Rondvraag

- De heer B. Slooten vraagt met betrekking tot het poolen van onderhoudsgeld, of het GVM er bij de Rijksdienst voor de Monumentenzorg op wil aandringen dat poolen van onderhoudsgeld bij stichtingen wordt toegestaan.
- De heer D.J. Abelskamp sr. merkt naar aanleiding van de Hygiënecode op dat het vochtgehalte van graan een belangrijk gegeven is. Hij vraagt of het GVM met het AKG contact kan opnemen voor onderzoek naar de vraag naar vochtmeetapparatuur en de mogelijkheden voor gezamenlijke inkoop. Leden zouden deze apparatuur dan kunnen lenen voor het bepalen van het vochtgehalte van graan op hun molen.
- De heer G. van de Weg, voorzitter van de afdeling Friesland, vraagt of er iets bekend is over regelingen met betrekking tot aftrekposten voor de vrijwillige molenaars. De heer H. van Es verwijst naar E. Zwijnenberg, die hierover al eens gegevens verzameld heeft.
- Mevrouw. S. Bezema verzoekt het GVM om er bij restauraties op aan te dringen dat er tekeningen gemaakt worden van de situatie voor

en na de restauratie, in aanvulling op het bestek. Zodoende kunnen fouten bij de restauratie voorkomen worden. Dit is echter geen echte zaak van het GVM, maar van de opdrachtgever, hoewel het Gilde wel belanghebbende is.

Om ca. 12.45 uur sluit de voorzitter het ochtendgedeelte van de vergadering af met een woord van dank aan de leden voor hun bijdrage. In aanvulling op de bestuursmededelingen moet nog gezegd worden dat het Gilde jaarlijks een bedrag aan giften en extra contributie ontvangt. Het bestuur is voornemens dit vanaf dit jaar beter zichtbaar te maken in de jaarrekening.

Na de lunchpauze heropent Gerard Sturkenboom de vergadering. Na een korte indruk van ochtendgedeelte kondigt hij de eerste spreker van het middaggedeelte aan. De heer G. van Bussel geeft een presentatie over windenergie, en dan met name over de ontwikkeling van het gevlucht van de historische molens en de ontwikkeling bij de moderne windturbine.

De volgende spreker is de heer P. de Moes, die in een niet minder boeiende dialezing de aanwezigen kennis laat maken met de ontwikkeling en geschiedenis van het Franse Berton-wieksysteem. Deze vorm van wiekverbetering heeft voornamelijk tot doel gehad het werken met de molen te vergemakkelijken, min of meer vergelijkbaar met zelfzwichting. Van rendementsverbetering van het gevlucht, zoals bijvoorbeeld Dekkerwieken en Van Busselneuzen beoogden, is geen sprake geweest.

Ter afsluiting van de ledenvergadering bedankt de voorzitter de aanwezigen (van wie 64 de presentielijst hebben getekend) voor hun komst naar Arnhem en wenst iedereen een goede thuiskomst en veel maalplezier.

Andreas de Vos

Op reis met Gijs,

Een zoektocht naar de molens en hun verhaal

Oliemolen "De Zoeker" nog als enige molen werkende onder een olieslagerscontract.

Oliemolen de Zoeker aan de Zaanse Schans

Oktober 2000. Na twee theorieavonden in Maassluis over 'het achtkant' en 'de wipmolen', krijg ik een lesmolen toegewezen om de praktijk te leren. Met een hele goede instructeur, zo wordt mij door iemand van het Gilde verzekerd. De Groenendijkse molen met Justin Siebert blijkt een cadeautje te zijn. Op zaterdagen krijg ik gedegen uitleg en veel oefening. Het dringende advies van Justin is: ga zoveel mogelijk molens bekijken, dat leert veel gemakkelijker dan alleen studeren uit een boek.

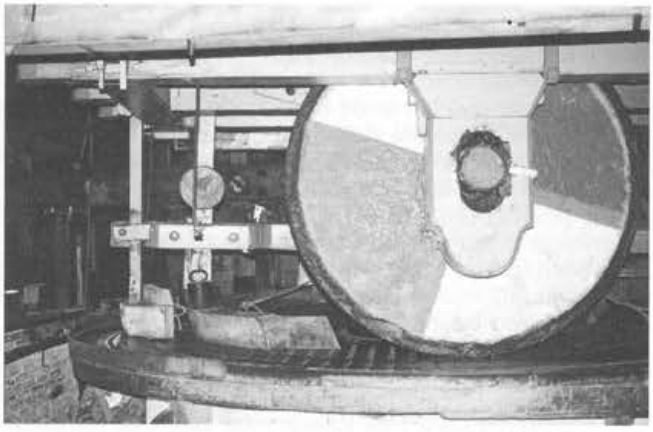

De zware kantstenen voor het pletten van het oliehoudende zaad

Zo komt op die Gele Wip regelmatig een andere leerling Teun, die vergevorderd blijkt te zijn.
We zeilen samen de molen op, zetten hem op de wind en praten eindeloos over wolken, windrichting en soms over weidevogels. Teun is een natuurliefhebber en geeft iedere vogel die langskomt een naam. Het hangbuikzwijn Knor, de grote vriendin van Justin, bezoekt ons regelmatig. Waggelend door het weiland komt ze aanrennen met een zwiebelend staartje om appelschillen bij Justin te bietsen.

Tijdens het doorpraten van de theorie bij de oliekachel in het zelf getimmerde kamertje van Justin, blijkt Teun een grote interesse voor de standerdmolen aan de dag te leggen. Logisch, want dat is de voorganger van de wipmolen. Zo leer ik ook veel van Teun en besluiten we het advies van Justin op te volgen door een dagje naar de Zaanstreek af te reizen. Hier volgt een impressie. Feiten kan men opzoeken, een literatuurlijstje staat aan het einde van de tekst vermeld.

De Zoeker gevonden
Een prachtige dag met een matig windje en sluierbewolking. Onze autorit verloopt spoedig op deze rustige zaterdagmorgen, waarin heel Nederland uitslaapt of boodschappen doet. Fototoestel, schrijfblok en pen. Ik ben er helemaal klaar voor.
Aan de Zaanse Schans poseren overal Japanners met op de achtergrond de molens aan de Zaan. Houtzaagmolen De gekroonde Poelenburg wordt gekrooien. Een aantal mannen is druk bezig rond deze paltrok. Met vier volle gaan de wieken rond. Houtzagen is er niet bij door gebrek aan een krachtige wind.
Worstelend door diverse groepen Japanners, lopen we langs verfmolen De Kat naar oliemolen De Zoeker uit 1607. Met twee gele en twee oranje zeilen is hij rustig in beweging. Binnen kopen we een kaartje en krijgen daarbij een a-viertje met een rijk geïllustreerd verhaal over de activiteiten in de molen. Een groep toeristen belet ons het zicht op de inventaris van deze industriemolen. In vloeiend Engels met een Zaanse tongval vertelt de molenaar over het olieslaan. Vervolgens kruipt de groep de steile molentrap op en is voor ons ruimte om een praatje te maken met de jongste beroepsmolenaar van Nederland. Tim weet dat wij van het Gilde zijn, want hij had Teun onmiddellijk herkend.

De kollergang
Teun wijst naar de grote kantstenen die het lijnzaad pletten. 'Nee, dat noemen we hier in de Zaan gewoon kantstenen,' antwoordt Tim. 'Ze liggen op z'n kant, snap je wel.' We bekijken het hele proces uitvoerig. Zakken lijnzaad staan op de grond, de grondstof voor olie. Tim schept lijnzaad op de vloersteen, waar de twee kantstenen van 2500 kilo per stuk overheen draaien. Na een kwartier is het zaad voldoende fijngewreven en verandert Tim de stand van de meelopende houten strijkers, die het zaad onder de stenen houden. Vervolgens opent hij een schuif, waardoor het 'meel' naar beneden komt.

Het Vuister
Tim schept het geplette lijnzaad in een ijzeren bak op een houtgestookt fornuis, de vuister. Dit lijnzaad wordt koudgeperst tot 35°, hij houdt de boel in de gaten. Het roerijzer draait in de massa en een bijzondere geur bereikt onze neusgaten. Warm geperst is tot 60° a 70°, dat doen we met olie voor verfmolen de Kat,' vervolgt hij zijn uitleg. De warme brei wordt vervolgens in twee zakken (bulen) geschoven, die aan de zijkant van de vuister hangen. Teun en ik kijken bij het voorslagblok, waar de bulen later ingeschoven worden.
Kijk dan!' Tim doet de buul in een haar, een gevlochten mat met een lederen omslag. Deze twee pakketten worden in het voorslagblok gezet, Tim trekt aan een touw waardoor de slaghei met een klap naar beneden komt op de slagbeitel. Steeds verder gaat de slagbeitel naar beneden, steeds meer druk komt er op de bulen. Teun en ik zien de eerste druppels olie onder in twee bakjes lopen. 'De hei is een paal van 7 meter lang, als je naar boven gaat kan je zien dat ie door de wentelas met spaken opgetild wordt. Aan de hei zitten vuisten,' Tim kijkt door een raampje naar buiten over het water. Zo kan hij op minder zonnige dagen de buien aan zien komen. Verder weet hij precies door de geluiden in de molen als er wat misgaat buiten. Twee dagen per week werkt hij op De Zoeker, verder is hij molenmaker in de onderhoudsploeg van Vereniging de Zaansche Molen. Na deze toelichting laat hij nog een grijsbruine koek zien, die overblijft in de haar. 'Deze koeken komen nog een keer in het proces om alle olie eruit te persen. Daarna worden het veekoeken.' De koekenbreker en het naslagblok die nog wel aanwezig zijn, worden niet meer gebruikt. We bekijken voordat we naar boven gaan de olie, die op twee vaten gezeefd wordt. Voor consumptie is deze olie niet geschikt, omdat in dat geval aan de hygiëne heel andere eisen gesteld moeten worden.

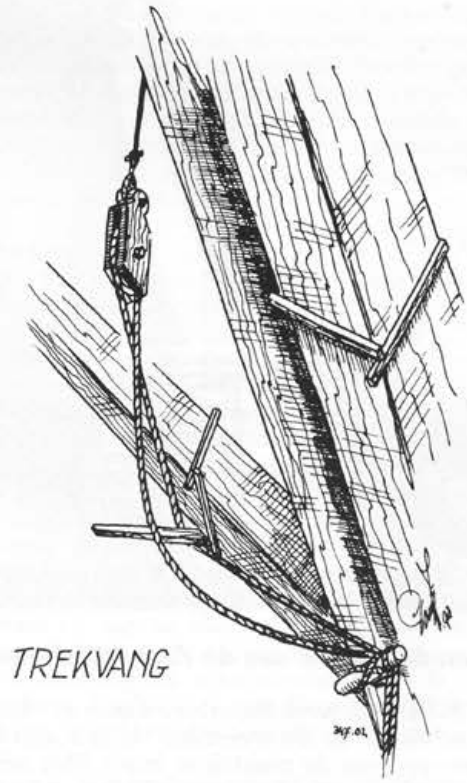

Het trekvangtouw van molen "De Zoeker" op de Zaanseschans.

Echt Zaans
'Waar moeten we van Justin op letten?' Ik diep een lijst op uit mijn tas. Tim grijnst als we naar boven klimmen. 'Kijk maar naar de spanlatten!,' roept hij ons na. Op de stelling aangekomen bekijken we de kruilier. De kettingen worden met haken tussen de stellingdelen aan de liggers vastgezet. Verder valt het dubbele kneppeltouw op.[1] De zomerzeilen noemt men wit en rood, maar waren verkleurd door het licht. Teun attendeert me op de genummerde enden, de twee zwichtlatten en het oudhollands tuig. Later horen we van Tim, dat ze vroeger vier zwichtlijnen hadden. De spanlatten kunnen we niet ontdekken. Onder het riet zit de getrapte weeg, echt Noord-Hollands.
Binnen zien we twee schijflopen boven elkaar. Eén voor het steenwiel, waar de kantstenen mee aangedreven worden en één voor de wentelas. Even later komt Tim naar boven om de kruilier te bedienen. 'Spanlatten al gezien?' vraagt hij olijk. We schudden ons hoofd. Tim legt uit dat onder aan de heklatten extra latten zijn bevestigd om de constructie bij elkaar te houden. De zeeg is nogal diep. Ik keek op mijn lijstje. 'Hoe zit het met het kruiwerk? De kruizolder is niet open voor publiek. Gietijzeren rollenkruiwerk en een stutvang met duim, is het antwoord. 'Verder is de lange spruit de middelbalk.' We kijken naar boven, knikken en bedanken voor de uitleg. Nou tot ziens dan maar! Na deze uitvoerige bezichtiging eten. Teun en ik nuttigen ons brood, zittend in het Zaanse gras. De molens als bespreekgeval binnen ons gezichtsveld.

Alice de Wit

Aanbevolen literatuur.
Folder van oliemolen De Zoeker, verkrijgbaar in de molen zelf
Balk, J.Th. teksten, Nederland Dichterbij, samenst. Tirion, Amsterdam 1996
Kooyman, Rob, De Zaansche Molen. Vijfenzeventig jaar behoud van industrieel erfgoed, Koog aan de Zaan 2000.
Stokhuyzen, Ir.F. , Molens, Bussum 1972

[1] Met de dubbele lijn wordt niet de kneppel bediend, maar dit is de Zaanse trekvang, zie ook de basiscursus Hfd. 6, Blz. 103.

BERTON GEVLUCHT

Enkele opmerkingen:

1. Bij ill. 2, 8 en 10 wordt gesproken over de (standerd)molen van Oarville Dit moet echter OUARVILLE zijn, een plaatsje in de Beauce ten zuiden van Chartres (Michelin-kaart 60, vouw 18, bovenste kwart rechts) . Ik ben daar in de zomervakantie van 1974 op bezoek geweest bij de malende standerdmolens van Levesville (molenaar Fernand Barbier), Moutiers (molenaar Marcel Barbier, broer van Fernand) en Ouarville (molenaar Louis Ferron). Ik heb toen deze molens uitgebreid bekeken. Als bijzonderheid kan ik nog melden dat de laatste molen toen maalde met slechts één roede. Bij een volgend bezoek in 1977 bleek dat Louis Ferron op 4 maart 1976 was overleden, waarmee een eind kwam aan vele jaren windmolenaarschap van vader op zoon in Ouarville. In 1977 kon je onder de hoede van Louis Ferrons zuster de stilstaande molen nog tegen betaling bekijken. Ook heb ik toen nog wel kunnen spreken met Marcel Barbier en zijn vrouw op hun molen in Moutiers. Het is misschien interessant te vermelden dat in molennieuws Nr. 102 van januari 1983 een artikel gewijd is aan o.a. deze molens.

2. Op blz. 15 staat vermeld, dat roe-, bezet- en kruiketting niet gebruikt werden. Maar op een door mij in 1977 gemaakte foto van de molen van Levesville zien we een (weliswaar) primitieve kruilier met kruiketting en ook is er een bezetketting aanwezig.

3. Het moet mij van het hart dat ik vind, dat er in het artikel op nogal vreemde wijze omgegaan wordt met begrippen die in de werktuigbouw (dus ook de houten werktuigbouw van de molens) usance zijn. We spreken hier n.l. van assen en stangen. Het is algemeen bekend, dat een as een draaiende beweging maakt en een stang een niet draaiende (b.v. een schuivende of zwaaiende beweging). Waarom dan hier gesproken over een draaistang, i.p.v.een as(je) ill.7 In de aandrijving van de verstelling van het Berton-gevlucht vinden we een as, die dwars door de bovenas gaat en waarop aan de ene kant het dubbele conische tandwiel F is geplaatst en aan de andere kant de worm G (dus niet het wormwiel G). De naam wormwiel moet worden toegekend aan H, dat geen tandwiel is , maar een wormwiel. Zo'n overbrenging staat bekend onder de naam worm- en wormwiel-overbrenging. In het artikel wordt in het midden gelaten of de worm enkel- of dubbelgangig is, maar uit ill. 10 meen ik te mogen constateren, dat deze worm dubbelgangig is.

4. Het is m.i. niet per sé nodig dat de beide tandkransen op de bovenas verschillende diameters hebben. Aandachtige beschouwing van de ill. op blz.13 en ill. 11 levert de conclusie op, dat er ook uitvoeringen bestaan, waarvan de beide tandkransen dezelfde diameter hebben. Vreemd, dat daarover in de tekst geen woord is opgenomen.

5. De vang werd volgens het artikel nauwelijks gebruikt. Ik durf wel te stellen, dat bij het stilzetten van de molen de vang helemaal niet werd gebruikt, als er al een vang aanwezig was. De molen van Ouarville had b.v helemaal geen vang, zoals blijkt uit een in mijn bezit zijnde ansichtkaart van het inwendige van die molen. Op andere molens met een Berton-gevlucht in Frankrijk (b.v.de Moulin de Rairé in Sallertaine) heb ik wel een vang aangetroffen, maar dat was een band om het bovenwiel die met een heel summier draadstangetje, dat door een op het voeghout bevestigde moer door middel van een slingertje (vergelijkbaar met een ouderwetse koffiemolenslinger) werd aangetrokken, dus niet door een zware vangbalk via een sabelijzer, zoals we dat in Nederland en Vlaanderen gewend zijn.

6. In ill. 11 spreekt men van voeghout, maar dat geldt natuurlijk alleen voor bovenkruiers. Bij standerdmolens en ook bij de "Moulins-Caviers", waar het in dit artikel voornamelijk om gaat spreken we natuurlijk van daklijst. Wat ik in ill.11 ook mis is een inrichting om de bedieningsarmen na het gebruik weer in de "ruststand" te trekken, tegen het gewicht van de bedieningstouwen in. In de reeds genoemde Moulin de Rairé worden daarvoor spiraalveren gebruikt In deze molen lopen de bedieningstouwen van het gevlucht niet buiten langs de molen, maar door gaten in de vloeren tot naast de maalbak.

7. In de bijschriften in ill. 11 wordt gesproken van afnemmende snelheid. Dit moet natuurlijk afnemende zijn. Een begrijpelijke vergissing, maar wel slordig in een verder voortreffelijk artikel.

8. Verder heb ik nog een rectificatie: in de vorige Gildebrief staat onder de tekening op pagina 13 een fout

in het onderschrift. Er staat, dat de tekening is gemaakt naar een origineel van Berton. Het origineel is echter van Christian Cussonneau (zie diens naam bij de door Peter de Moes vermelde bronnen aan het eind van zijn artikel). Peter had de naam van de maker van het origineel in zijn artikel niet genoemd. Ik kon hem er echter niet naar vragen. omdat hij op vakantie was. Gerrit Pouw vertelde mij. dat Berton de maker was, ten onrechte naar mij later bleek.

J. Dekker

Ridderkerk, 17 juni 2001

Het Berton gevlucht

Dat artikelen in de Gildebrief worden gelezen, was ons reeds bekend, maar het is ook interessant als er eens zinnige reactie op de inhoud komt. Zo ontvingen we van de Hr. Dekker uit Ridderkerk enige punten van aandacht, als reactie op het artikel over het Berton gevlucht. De schrijver heeft kennelijk door Frankrijk gezworven en daarbij ook nog naar molens gekeken. Op basis van zijn ervaringen aldaar opgedaan, zond hij een reactie, waarop wij gaarne weer willen reageren.
De Hr. Dekker spreekt er o.a. zijn verwondering uit over sommige benamingen, gebruikt in het artikel. Hierover kunnen we zeggen, dat een deel van de gebruikte informatie omtrent een Frans systeem in het Engels was gesteld, dus dan is het uiteindelijke gebruik van sommige vreemde benamingen gauw verklaard. Een soort "koet murning" effect. Dit alles gecombineerd met onze gebrekkige kennis van de Franse taal en al helemaal als het nog technisch Frans wordt. Dan is een woord als draaistang snel verklaard, als de Engelse benaming een "revolving rod" is.
Verder wijst hij op afwijkende tekeningen van datgene wat hij ooit gezien heeft. Dat is heel begrijpelijk , daar er, net als bij ons, geen molen hetzelfde is en dit ook op gaat voor Frankrijk.
Tot slot stelt de schrijver nog de vraag over de hefbomen waarmede het systeem ook bediend kan worden op de maalzolder.
De tekening van deze hefbomen is gemaakt aan de hand van een foto van wijlen de dhr. De Kramer. Hierop zijn de hefbomen duidelijk te zien ,zo ook op een foto in het boek geschreven door Marcel Barbier uit Beauce. Op één van de foto's hangt aan de ene hefboom een schijnbaar nutteloos voorwerp, en aan de andere een vierkant stuk aan een touwtje. Na de opmerking van de Hr.Dekker is ons duidelijk dat het nutteloze niet zo nutteloos is. Bij nadere beschouwing van de foto's moet vastgesteld worden dat dit contra gewichten zijn. Dus hiermee is de vraag beantwoord. Trouwens, Barbier was een vernuftig persoon, hij had de hefbomen op zijn molen zodanig gewijzigd, dat hij ze ook kon bedienen vanaf de grond, staande naast de molen. Dat was echter niet het enige, dat hij wijzigde. Het wieksysteem had één groot probleem, n.l. het krom en scheluw trekken van de lange dunne planken. Barbier bracht ,ter voorkoming daarvan, op de einden van de draaibare dwarshouten metalen strippen aan, waarmede bij het dichtdraaien de planken op elkaar werden gedrukt en dus niet konden vervormen o.i.v weer en wind.
Zo hebben we weer het e.e.a. van elkaar geleerd en blijft naar ik hoop deze molenkennis voor het nageslacht bewaard.
Tot slot nog de opmerking over de maker van de originele tekening (blauwdruk), dat deze niet gemaakt zou zijn door Berton maar door Christian Cussonneau. We nemen dat direct aan, alleen op de originele blauwdruk staat linksonder zeer duidelijk de handtekening van Berton.

Peter & Gerrit

Zeilmakerij van Neerven bv

opgericht 1925

van Neerven's MOLENZEILEN

'N BEGRIP VOOR DE MOLENAAR IN NEDERLAND,BELGIE EN DUITSLAND IN KATOEN,WK77 EN MARLON BOLUS ROOD

D.van Erpstraat 1
5341 AK OSS Nederland
Telefoon 0412-624028
Telefax 0412-627973

Sinds 1925

Molenaar gezocht

Korenmolen "De Distilleerketel" zoekt zo spoedig mogelijk een vrijwillig molenaar.
Om samen met een collega (om toerbeurt) de molen draaiend te houden. In eerste instantie gaat het om de zaterdag, maar je bent natuurlijk vrij om zoveel als je wilt te draaien.
Per zaterdag krijg je een vergoeding van 50 gulden. Wij verwachten wel dat je een gastvrije instelling hebt en dat je bereid bent om indien nodig een zak meel van boven te halen.
Voor meer inlichtingen 010- 4779181 of 0183-637408, vragen naar Karel.
078-6911120 of 06-53319287, vragen naar Peter-Paul.

Schenking geeft een lang gewenst idee de ruimte

Realisering houtzaagfunctie van Holtens molen Deurne in stroomversnelling.
Op vrijdag 21 september 2001 heeft de directeur van houthandel Holten in Deurne, dhr. Gerard van Calis, een stuk grond geschonken aan de stichting Holtens molen. Dit gebeurde symbolisch door de aanbieding van de schenkingsakte aan de voorzitter van het comité van aanbeveling van de molen, Burgemeester Daandels en aan de voorzitter van de Stichting Holtens molen dhr. v.d Boomen.
Reeds geruime tijd ontwikkelt het bestuur van Holtens molen samen met de vrijwillige molenaars plannen om naast de reeds bestaande functies van graanmalen en olieslaan ook de laatste ontbrekende functie, n.l. houtzagen op windkracht aan de molen toe te voegen. Hiermee wordt de molen dan een in Europa uniek museum van kleinschalige industrie uit de vorige eeuw. Een grote handicap voor de realisering van deze plannen vormde het ontbreken van voldoende ruimte om de houtzagerij te kunnen bouwen. De molenbelt stond n.l. pal tegen de werkplaats van houthandel Holten. Kortgeleden besloot directeur van Calis echter tot een forse modernisering van zijn bedrijf.
Een van de onderdelen hiervan vormde de sloop van de oude werkplaats. In dit kader besloot van Calis een stuk grond te schenken aan de molen, zodat er letterlijk ruimte ontstaat voor de realisering van de zagerij. Uiteraard zijn het bestuur en de mulders zeer verheugd met deze geste. Burgemeester Daandels, de voorzitter van het comité van aanbeveling, was dan ook onmiddellijk bereid om de acte mede in ontvangst te nemen.

Stichting Vrienden van Holtens molen, Secr: Randweg 20, 5754 RL Deurne, Bankrek: 154507458.

Examenuitslagen voorjaar 2001

DE HOLLANDSCHE MOLEN " EXAMENGOMMISSIE"
Zeeburgerdijk 139 1095 AA Amsterdam

Zij die slaagden waren de volgende:
Overzicht examendagen voorjaar 2001
woensdag 9 mei 2001 op molen "De Goliath" te Uithuizermeeden
1. L.L. Sterenberg, De Vlijt 5,9781 NR Bedum
2. K.L. Heun, Burg.Potter van Loonstraat 5, 9902 NB Appingedam
3. L. Peihak, Proosdij 18, 9936 EW Farmsum

donderdag 10 mei 2001 op molen "De Zwaluw" te Zuurdijk
1. M. Broersma, Blyensteinstraat 6, 9851 AE Burum

woensdag 16 mei 2001 op de korenmolen van De Wijk (De Wieker Meule)
1. J. Schenkel, Stofakkers 3, 7963 AL Ruinen
2. J. Jansen, Goudenregen 8, 7742 RN Coevorden
3. J.B. Gepken, Verl. Vaart Zuidzijde 144, 7887 ET Erica

maandag 21 mei 2001 op molen "De Onderneming" te Vierhuizen
1. G.van Spronsen, J. W. Frisostraat 18, 9717 EP Groningen
2. J. Ellens, Poorthoek 2, 9853 PM Munnekezijl
3. M. Wiersma, Methardusstraat 6, 9853 PE Munnekezijl

woensdag 30 mei 2001 op de Korenmolen te Sloten
1.I.J. Stolp, Galamagracht 87, 8651 BE IJlst
2.S. Zandstra, Chr.Schotanusstraat 1,8602 X R Sneek
3.J.H. Holtkamp, van Sminiaweg 48, 9064 KD Oudkerk

vrijdag 1 juni 2001 op molen "De Hoop" te Almelo
1.H. Soer, Vlierstraat 74, 7544 GH Enschede

woensdag 6 juni 2001 op molen "Het Hert" te Putten
1. J. De Waard, St Annastraat 5, 3841 AN Harderwijk
2. J.van 't Veer, Getijdenlaan 68, 8224 DG Lelystad
3. H.A. Blankvoort, Sikkel 71, 8061 ME Hasselt

vrijdag 8 juni 2001 op de "Benninkmolen" te Yzevoorde Gem. Doetinchem
1. M. Bassie, Angerenhof 11, 7211 AS Eefde
2. J. Kablau, De Moesmate 128, 7206 AK Zutphen

dinsdag 12 juni 2001 op molen "Rijn en Weert" te Werkhoven
1. W. W. van Breenen, v .Beeck Calkoenstraat 22, 3945 CD Cothen
2. P. Schiereck, Th.Elsenstraat 49, 3417 WX Montfoort
3. A. Vos, Mijndenhof 100, 1106 GR Amsterdam
4. P.J.A. Rijkers, 1e van Swindenstraat 453, 1093 GB Amsterdam

donderdag 14 juni 2001 op de Achthovense molen te Leiderdorp
1. T.van Geest, Snipstraat 6, 2352 ES Leiderdorp
2. C.van der Lede, De Populier 21, 2731 H D Benthuizen
3. R. W. Venerna, Pr.ten Doesschatestraat 249, 1963 AX Velsen

dinsdag 19 juni 2001 op de Tiendwegse molen te Hardinxveld-Giessendam
1. J. De Vries, West Kinderdijk 243, 2953 XS Alblasserdam
2. J.L.M. Kies, Schiedamseweg 56, 3121 JJ Schiedam

donderdag 21 juni 2001 op De Hamse molen te Wanroy
1. J.M. Sturm, De Erica 2, 5831 RX Boxmeer
2. H.J.C. Willemsen, Oude Lind 1, 5046 AL Tilburg
3. J.A.A. Jansen, Kerkakkerstraat 3, 5551 TC Valkenswaard

Examens watermolenaars:
vrijdag 18 mei 2001 op de Bovenste Plasmolen te Plasmolen
1. J.A. van Riet, Pelgang 1, 5841 BJ Oploo

Bezoek ook onze website: www.vrijwilligemolenaars.nl

Verslag Nationale Molendag 2001

Prachtig weer en een mooie wind waren ons op deze molendag gegeven. En warm was het ook in het gehele land.
Als ik kijk naar de jaarlijkse ingestuurde formulieren over de Nationale Molendag valt mij telkens iets op. Overal is het of leuk geweest met vele festiviteiten, of men vond er niets aan omdat men geen bezoeker heeft gezien. Als ik dan ook nog veel reacties lees over dat er te weinig publiciteit aan wordt gegeven, bekruipt mij het gevoel van "daar gaan we weer".
Ongeveer 30% van de inzenders geeft aan dat er meer landelijke publiciteit verlangd wordt. De Hollandse Molen zou dat ook wel graag willen maar het is een nogal kostbare zaak. En wat levert zo'n molendag op ? Het beste is toch zelf initiatief te nemen om de regionale media enthousiast te maken voor molendag.
Beste molenvrienden, wat betekent molendag voor jullie. Daar zou ik wel eens een antwoord op willen hebben. Molendag kun je op zoveel manieren gestalte geven. De één organiseert een expositie, de ander organiseert een groot feest om de molen. Er zijn er die ook helemaal niets organiseren en maar afwachten wat er op de molen afkomt. Het is maar net wat je wilt. Het doel is uiteindelijk om de molen onder de aandacht van de mensen te brengen. En zoals ik al schreef, vooral regionaal kun je veel bereiken door zelf de pers en andere media kanalen aan te sturen. Woon je in een dorp of stad en je klaagt over te weinig bezoekers, dan kun je jezelf afvragen: wat heb ik verkeerd gedaan? Misschien is het zinvol om eens met de omwonenden van de molen te gaan praten om iets op touw te zetten met zo'n Molendag. Of misschien is er wel een buurtvereniging met vrijwilligers die je daarbij wil helpen. En dat kan je heel goed doen door vooral de direct aanwonenden bij de molen proberen enthousiast te maken voor Molendag. Nodig hen ruim van tevoren voor Molendag eens uit voor bijvoorbeeld een dia-avond en vertel ze eens iets over de molen in hun directe omgeving. Of geef hen alvast een voorproefje door een rondleiding te geven. Natuurlijk gaat dat niet altijd even gemakkelijk; je moet er wat voor doen.
Een andere vraag is, wil je wel zoveel bezoekers op je molen? De een zweert erbij, de ander verafschuwt het. Wil je echt weinig bezoekers dan moet je zo min mogelijk doen. Hooguit enkele posters ophangen in de hoop dat ze gelezen worden en dan afwachten tot er wat komt. Maar wil je echt drukte, organiseer dan iets. Diverse molenaars hebben dat met succes gedaan en daar lukt het de meeste jaren ook goed omdat het een traditie is geworden. Velen hebben een fietsroute die bij de molen start of anders wel als stempelpunt dienst doet. En probeer die route zelf desnoods met de plaatselijke VVV uit te zetten, anders heb je kans dat je gepasseerd wordt op grote afstand. Wat natuurlijk een grote rol speelt op zo'n dag is het weer. Gelukkig kunnen we hier geen invloed op uitoefenen en is dat altijd het verrassende element op de Molendag.
Molendag en Gemalendag 2001 zal de geschiedenis ingaan als het jaar waarin de MKZ crisis het land voor een groot deel in zijn greep had. Een groot deel van de provincie Gelderland en een deel van Friesland was als het ware afgegrendeld voor iedereen die er niets te zoeken had. Dit had uiteraard ook gevolgen voor de molenaars die in deze gebieden hun molen hadden staan. Zelfs de Nationale Fietsdag is er door geannuleerd. Het aantal molens dat op deze dag heeft meegedaan viel dan ook tegen, maar dat is wel begrijpelijk. Dit jaar was er dan ook sprake van een flink aantal afgelastingen van festiviteiten i.v.m. de MKZ crisis. De molens waren wel open maar alles werd sober gehouden. Daar waar wel wat werd georganiseerd was het merendeels rustig op enkele uitzonderingen na.
In zijn totaliteit hebben er 355 molens gedraaid waarvan er 334 ook waren opgesteld voor het publiek. Ook deden dit jaar voor het eerst de gemalen mee. Hiervan is echter heel weinig respons gekomen waarop wij ons kunnen afvragen of deze combinatie wel werkt. Van slechts 14 gemalen weten we dat ze hebben meegedaan. In Groningen 1 en Friesland 2, in Zuid-Holland 5 en in Noord-Holland 6 stuks. Van de andere gemalen hebben we geen opgave binnen gekregen.

Gezien de inzendingen waren er toch ook nog wel wat krantenartikelen bijgedaan waarin wel degelijk aandacht aan de molens werd geschonken. De opmerking van een van de inzenders dat de pers "molenmoe" zou zijn werd daarin niet bewaarheid, hoewel veel van deze knipsels de dag zelf beschreven en niet de vooraankondiging, en deze is haast belangrijker. Het enige wat wij als werkgroep kunnen doen is het verzorgen en distribueren van de posters. En plak aan die posters je eigen gegevens vast. We hebben in de tabel dan ook een kolom opgenomen waaruit blijkt hoeveel molenaars voor hun molen de publiciteit hebben gezocht. Hetzij via de omroep, TV of (kabel)krant. Dat komt neer op 17% van het totaal opengestelde molens. Dit zou uiteraard wel wat hoger kunnen zijn. Hierbij moet wel worden aangetekend dat door de MKZ crisis alles wel flink uit zijn verband is gerukt. Veel molens hebben niet gedraaid en daar hebben we ook geen gegevens van binnen gekregen. Het aantal, dat we hebben genoemd is alleen maar af te leiden uit de ingestuurde formulieren.

Overzicht van de molens per provincie

Provincie	Open	Dicht	Gedraaid	Bezoekers	Publiciteit
Drenthe	24	1	22	1103	8
Friesland	25	8	13	342	3
Gelderland	55	3	42	1330	9
Groningen	22	1	14	529	2
Limburg	36	1	27	755	1
Noord-Brabant	57		50	1391	13
Noord-Holland	49	8	51	1865	12
Overijssel	34		18	873	5
Utrecht	16	1	14	757	8
Zuid-Holland	78	16	79	2710	21
Zeeland	15	1	25	600	5
Totaal	**501**	**40**	**461**	**12255**	**87**

Een paar uitzonderingen wil ik wel vermelden omdat die gebeurtenissen niet ieder jaar zullen voorkomen op je molen.
Op de Passiebloem in Zwolle zijn zowel de burgemeester als wel 5 wethouders behulpzaam geweest met het opzeilen en olieslaan op de molen. Misschien zijn ze nu wel te strikken voor een cursus.
Soms krijgen we twee formulieren van een en dezelfde molen opgestuurd. Leuk is dan te zien dat de ene inzender 15 bezoekers telt en het bezoek naatje vindt, terwijl de ander maar liefst 100 bezoekers telt. In Hoogeveen moet er dan toch maar echt een telraam in de molen worden geplaatst want anders voorzie ik problemen met de molenaars onderling.
Op de Korenbloem in Zoelen was het feest. De molen was prachtig versierd met vlaggen en dat mocht ook wel. Douwe Veenstra was op 8 mei 25 jaar vrijwillig molenaar op deze molen. Waarmee wij hem uiteraard van harte feliciteren. Door de gemeente was er op 8 mei al uitgebreid aandacht aanbesteed.
Molenaar Jeg Li van de molen Tot Voordeel en Genoegen in Alphen a/d Maas heeft zelfs een geheel programma voor het komende jaar op stapel staan. Op molendag was er een optreden van "Die Alphen Oberkrainer". Muzikanten. Voor meer info over het programma kun je naar www.maaswaalweb.nl\molen-alphen.
Diverse molenaars vonden de combinatie met de gemalenstichting een leuk initiatief. Anderen klaagden echter dat juist daardoor minder bezoekers naar de molen kwamen. Dit kan dan dus alleen maar zijn gebeurd in die gebieden waar de molen en het gemaal dicht bij elkaar liggen. Aangezien dit de eerste keer is moeten we als werkgroep nog maar bekijken of dit herhaald gaat worden. We gaan eerst met de gemalenstichting deze dag evalueren.
In IJsselstein was er een ware happening. Het gerooide molenplantsoen werd officieel in gebruik genomen met een broodmaaltijd voor de koepel in aanwezigheid van Burgemeester en Wethouders. In februari zijn hier enkele bomen gekapt en in december gaat de volgende fase van start, 15 kastanjebomen gaan dan tegen de vlakte.
Rien van Schaijck, die de Haensspinnekopmolen in het Friese Grou bemaalde, had slechts 10 bezoekers maar honderden langsvarende bootjes. Zo kan je natuurlijk ook de aandacht trekken met je molen. Maar ja niet iedereen heeft zo'n plas voor zijn molen liggen.
Om 15.15 uur stopten de molenaars van de molens in Winschoten om feest te vieren.
De 86-jarige vrijwillig molenaar R.P. Lemminga vierde zijn 60 jarig huwelijksjubileum te Scheemda. En zo'n feest kan je niet laten lopen. Wij wensen het echtpaar Lemminga nog vele gelukkige jaren toe.
Leiden had geen last van de MKZ crisis. Hier was een fietstocht georganiseerd langs de 9 molens welke behoorlijk goed werden bezocht. Ditmaal was Leiden dus niet in last en behoefde ook niet ontzet te worden.
Op molen "De Jager" in Woudsend had men het geluk dat de molen bij een mooie wind nog met 2 zaagramen kon zagen. Zo gingen er een eik en een populier van respectievelijk 30 en 50 cm Ø door de zaagramen heen.
Op molen "De Weert"te Meppel die voor de eerste keer meedeed aan de molendag hebben ze de steen gelicht en schoongemaakt en daarna weer afgesteld. Ook dit is een aardig iets om aan bezoekers te kunnen laten zien.
Op molen "Woldzigt" te Roderwolde was het toch redelijk druk en gezellig. Een touringcar met Duitse molenliefhebbers hebben hier kunnen aanschouwen hoe er olie werd geslagen.
In het Nederlands Stoommachine museum, gevestigd in het voormalige stoomgemaal Vier Noorder Koggen te Medemblik, waren ondanks de publiciteit die er aan deze dag was gegeven maar weinig bezoekers te registreren. Ook dit kwam volgens de heer Maret door het weer.

Op de Mallemse molen te Mallum (gem. Eibergen) waren er dit jaar geen festiviteiten. De molen ligt in een buitengebied. Toch is de molen open geweest. Toen de plaatselijke bakker hoorde dat het broodbakken niet doorging heeft hij speciaal voor de molenaars "drie in de pan" klaargemaakt. Want de nieuwe vloer van de bakoven moest toch worden uitgeprobeerd. Ze hadden deze dag eindelijk eens tijd om gewoon wat met bezoekers te praten waar ze anders niet aan toekomen. En de "Drie in de pan" werd op het veld bij de molen gretig opgegeten.
Heb je de molen eindelijk voor de eerste keer in de landelijke fietsroute weten te krijgen wordt deze afgelast door de MKZ. Dit overkwam de molenaar van de Aurora te Dichteren, W.G. Freriks. Maar in september kan hij waarschijnlijk zijn borst dan wel nat maken als het tenminste goed fietsweer is.
Op molen de Olden Florus te Kallenbroek (gem Barneveld) hebben ze weer 24 uur achter elkaar gedraaid. Van malen kwam niet veel terecht vanwege te geringe wind. Ze kregen daar echter wel een bus met 44 Hongaarse Roemenen op bezoek? Ik altijd maar denken dat een Hongaar uit Hongarije komt en een Roemeen uit Roemenië.
De molenaar Hans Roem heeft optimaal gebruik gemaakt van de publiciteit. Zo heeft hij zelfs onze landelijk bekende weerman Jan Versteegt zover gekregen om in zijn weerpraatje de molen onder de aandacht te brengen. Via kranten, teletekst, internet, pamfletten en streekradio heeft hij reclame gemaakt. Het kan dus echt, ook op houtzaagmolen "De Ster" in Utrecht heeft men voor goede publiciteit gezorgd, hoewel het bezoekersaantal wel wat achterbleef bij wat men verwacht had. Maar ook hier volgens had Nicolet Verdam veel via de regionale omroep en kranten bekend laten maken.
Op molen Rijn en Lek te Wijk bij Duurstede had men een grootse broodlunch georganiseerd in het molencentrum. De week ervoor had men al mensen gestimuleerd om mee te doen. Het heeft goed gewerkt. Van de ruim

40 personen – waaronder de Burgemeester die per Nationale Molendag de beschermheer van de molen Rijn en Lek is geworden en het bestuur van de ter plekke opgerichte vriendenkring voor de Rijn en Lek – was er een heerlijke lunch met veel varianten voedzaam brood en kan als je het dan ook nog zo kan versieren dat de plaatselijke middenstand (Albert Heijn en fa. de Ruijter) de drank en het beleg sponsoren kan je dag helemaal niet meer stuk.
Dat een molendag ook wel eens een nare bijsmaak kent overkwam molenaar Van Krieken van molen "De Windhond" uit Woerden. Daar constateerde hij op het einde van de dag dat een ruim honderdjarig (pond gewicht) voor de bascule was verdwenen.
Er kwamen ook opmerkingen om de Molendag, of een heel weekend te laten duren, of alleen de zondag. En als het kan ook een andere tijd in het jaar. Helaas zal dit door de werkgroep niet gepromoot worden. Er zijn streken in het land waar op de zondag om religieuze gronden niet gedraaid kan worden. En dat zijn er nog heel wat. Maar we geven toe: er zijn ook veel streken waar wel op zondag gedraaid kan worden. Maar dan zouden we het land moeten gaan splitsen in streken waar wel en niet op zondag de molen open is en dat is moeilijk te verwezenlijken. We zullen het dus bij de zaterdag laten. Ook de 2e zaterdag in mei blijft de molendag. Hierop zijn namelijk zoveel organisaties ingespeeld dat je die datum niet moet veranderen.
Kortom het was een geheel andere Molendag door de MKZ crisis en dat was te merken aan de hoeveelheid ingestuurde formulieren. Er waren 5 snelle inzenders bij en deze hebben inmiddels hun prijs thuisgekregen. Het zijn:
Ans Roefs uit Arnhem, Sven Verbeek uit Dussen, P.J. Landegent uit Burgh-Haamstede,
D. Piersma uit Franeker en L.H. Duym uit Haren(Gr.).
Wij wensen de prijswinnaars veel plezier met hun prijs.

Opmerkingen over dit artikel kun je sturen naar Werkgroep Nationale Molendag Antwoordnummer 612 1400 WB Bussum t.a.v. Joop Overman of rechtstreeks e-mailen naar joverman@dds.nl
Laat ons eens weten wat je van molendag verwacht en hoe het anders zou kunnen. Alle ideeën zijn welkom.

Joop Overman

Passiebloem 225 jaar:

Het te bewerken zaad wordt door de Wethouders aangeleverd op molen "de Passiebloem".

Zaterdag 12 mei 2001 was de officiële dag dat uitgebreid stil gestaan is bij het 225-jarig jubileum van de molen. Met 2 bootjes kwamen 5 wethouders, gehuld in overall, om een uur of 11 aangevaren over de Nieuwe Vecht. Beladen met zakken lijnzaad en een kist werden de wethouders onthaald door molenaars en belangstellenden. Onder vakkundige leiding van de molenaars werden de wethouders aan het werk gezet. In eerste instantie moesten de zakken lijnzaad uitgeladen worden. Daarna werden de heren in twee groepen verdeeld om o.a. de werking van het kruien in de kap te bekijken om daarna zelf een stukje te kruien (op de wind zetten van de molen). Enkele wethouders durfden het aan om in de wieken te klimmen om het opzeilen te oefenen. De wethouders waren zeer enthousiast en vonden het erg leuk om in overall bepaalde werkzaamheden te verrichten. Tijdens de koffiepauze kregen de heren gezelschap van de Burgemeester. Na de koffie was het tijd om de nieuwe informatiefolders, uitgegeven door de gemeente Zwolle, te overhandigen aan de molenaars. De wethouders boden de eerder genoemde kist aan onze burgervader, waarna de Burgemeester de kist

met informatiefolders overhandigde aan Ada Meurs. Deze informatiefolders zijn prachtig van inhoud en layout. De overalls bleven nog aan, want de werking van het olie slaan was nog niet aan bod geweest. In het kort werd de procedure van het olie slaan uitgelegd en gedemonstreerd.
Enkele handelingen zoals het stropen van de koeken werd door het college uitgevoerd. Om een uur of één was het tijd voor de heren om te vertrekken. Middels dezelfde bootjes werden ze wederom vervoerd over de nieuwe Vecht.
Deze zonovergoten dag, waarbij de samenwerking met het college erg prettig en vooral in een ontspannen sfeer verliep, was zeer geslaagd en vooral uniek.

Meer volk in je molenwinkel
door samenwerking met de SOEZIE-club

Uniek promotioneel concept :
- Ruim assortiment 'alles om thuis te bakken'
- Gratis receptenmagazine voor je klanten
- Baklessen door professionele bakkers
- Interactieve site op internet www.soezie.be

Interesse?
Bel gratis (0800) 022 92 10. Vraag naar Rita Wanten

Plat of rond wat wordt het ?

In de Gildebrief van juni 2001 (20e jaargang nr.2) staat een stukje van Sjaak Herman over het belang van controle op de bliksemafleiderinstallatie. Hierin staat een opmerking waar ik ernstige bedenkingen tegen heb. Hij schrijft: "Mijns inziens dienen degelijke (flexibele) kabels te worden vervangen door bijv. platte, gevlochten kabels zonder mantel, zodat men niet voor onaangename verrassingen komt te staan." Toen mijn molen in 1967 werd gerestaureerd, en een nieuwe bliksemafleiderinstallatie kreeg, heb ik drie van dergelijke platte, ongeïsoleerde koperen lintkabels aangeschaft. Twee lange voor de overhekstand en een korte voor de rechtstand. De klemmen (koperen aansluitblokjes) werden erop gesoldeerd. Toen ik na een aantal jaren eens de weerstand mat tussen begin en eind van de kabels bleek dat oneindig veel ohm te zijn. Ik was hogelijk verbaasd, want de kabels zagen er nog goed uit. Wel waren de draadjes een beetje groen geoxideerd, maar van beschadigingen was geen sprake. Nadere beschouwing leerde dat de oxidatie alle kleine fijne draadjes van een isolerende laag had voorzien, zodat zij onderling geen enkele verbinding maakten!! Ik ben toen direct afgestapt van ongeïsoleerde leidingen: ze oxideren véél te snel. Maar ook met geïsoleerde laskabels die ik tegenwoordig gebruik, blijft het opletten. Door inzuigend regenwater aan de uiteinden treedt ook daar, onder de mantel, oxidatie op. Toen ik onlangs een, ogenschijnlijk in prima conditie verkerende, flexibele kabel van een andere molen doormat bleek ook daar de weerstand tussen de klemmen oneindig hoog! Ik sneed van beide uiteinden 5 cm af, maakte met een schuurpapiertje de draadjes (die er behoorlijk groen uitzagen) schoon, en bevestigde opnieuw de klemmen. Weer een oneindig hoge weerstand! Ik moest tot drie keer toe 5 cm van beide uiteinden afhalen (dus aan beide kanten l 5 cm) voordat de klemmen weer goed contact maakten met blanke, niet gecorrodeerde adertjes.

Mijn advies is: géén ongeïsoleerde flexibele kabels nemen. Snij (of zaag) af en toe eens een stukje van de kabel af, en kijk of er schone, niet groen geoxideerde draadjes onder de mantel vandaan komen, en zet de klemmen dan opnieuw vast. Neem nieuwe kabels voldoende lang, zodat je dit een aantal malen om de paar jaar kunt doen. En, als er bliksemafleidercontrole plaatsvindt, laat ook de flexibele kabels doormeten op weerstand van klem tot klem, dus niet alleen een visuele controle of de kabels ter hoogte van de klemmen niet zijn beschadigd.

E. Zwijnenberg

Verder bijgaand nog een tip die misschien in aanmerking komt om gepubliceerd te worden

Tip: Smeren na het malen

De meeste molenaars zullen voor zij met draaien beginnen of kort daarna gaan smeren. Zelf doe ik het al vele jaren andersom: na het malen zet ik de hals en de pen van de bovenas even lekker met een oude bokkenpoot in het vet. Dit heeft twee voordelen: er treedt geen roestvorming op in de tijd die verloopt tot een volgende maaldag, en als je de volgende keer begint heb je er plezier van dat de molen meteen heel licht aanloopt. Zodra het volgende end voor komt, "proeft" de hals al het vet en komt meteen heel makkelijk het volgende end voor. Bovendien laat het vet zich na het draaien bij een nog warme as veel lekkerder uitsmeren dan bij een koude as voor het draaien. Natuurlijk ga ik tijdens het malen ook nog wel af en toe naar boven om te smeren, maar dat spreekt voor zichzelf

Eric Zwijnenberg

Bezoek ook onze website: www.vrijwilligemolenaars.nl

Medewerker gezocht

Vereniging De Hollandsche Molen intensiveert momenteel haar inspanningen t.b.v. het molenbehoud in Nederland. Met name voor de kerntaken communicatie, technische advisering en biotoopbeleid wordt gewerkt aan een uitbreiding van activiteiten. Binnen het bureau van de vereniging (waar momenteel 7 personen werkzaam zijn) is een vacature ontstaan voor een

MEDEWERKER BIOTOOP (M/V)

voor 36 uur, evt. 32 uur

Werkzaamheden:

- Ontwikkelingen van belang voor de inrichting van de omgeving van molens (de molenbiotoop) volgen, met bijzondere aandacht voor de ruimtelijke ordening, voorstellen voor te ontwikkelen beleid opstellen en anderen dienaangaande informeren;
- Bijdragen aan de opbouw en instandhouding van provinciale biotoopnetwerken en het daarvoor onderhouden van regelmatige contacten met het Gilde van Vrijwillige Molenaars en provinciale molenorganisaties;
- Ondersteunen van biotoopwachters door het verzamelen van relevante informatie, documentatie en informeren van molenaars, eigenaars en besturen van molenorganisaties;
- In voorkomende gevallen bedreigingen van de molenbiotoop signaleren, reacties opstellen en actie ondernemen.

Functie-eisen:

1. door opleiding of ervaring kunnen functioneren op minimaal Hbo-niveau;
2. juridische kennis op het gebied van de ruimtelijke ordening, bestuursrecht en de daarmee verband houdende procedures dan wel het vermogen die kennis op korte termijn te verwerven;
3. het bezit van het getuigschrift vrijwillig molenaar, dan wel de bereidheid de opleiding tot vrijwillig molenaar te volgen, strekt tot aanbeveling;
4. uitstekende mondelinge en schriftelijke uitdrukkingsvaardigheid;
5. ervaring in beleidsadvisering strekt tot aanbeveling;
6. in staat om De Hollandsche Molen in voorkomende gevallen te vertegenwoordigen en mensen van uiteenlopend karakter en opleidingsniveau te kunnen enthousiasmeren en stimuleren.

Op verzoek kan een informatiepakket met profielbeschrijving toegestuurd worden. Voor nadere informatie kunt u zich wenden tot de heer L.M. Endedijk, directeur van De Hollandsche Molen (tel. 020-6238703). Sollicitaties kunnen vóór 1 oktober a.s. gericht worden aan De Hollandsche Molen, Zeeburgerdijk 139, 1095 AA Amsterdam.

"U kunt reageren tot 14 dagen na de verschijningsdatum van deze Gildebrief"

Molendag Tielerwaard 2001

In de Tielerwaard staat een bonte variatie aan molens. Deze molens openen hun deuren en zijn, zover mogelijk in bedrijf op de 2e zaterdag van november. Dat is in 2001 dus op 10 november. Alle (leerling) molenaars en andere belangstellenden zijn dan welkom in de volgende molens. De achtkante poldermolen van Wadenoyen is open van 10 tot 5 uur. Deze molen heeft een uniek qangwerk (zie Gi1debrief juni 2001 blz. 10) en staat op de tocht i.v.m. de Betuwelijn. De beltkorenmolen van Geldermalsen is qeopend van 10 tot 4 uur. Deze molen heeft net een grote schilderbeurt qehad. De achtkante poldermolen van Geldermalsen is open van 10 tot 5 uur. Net als alle andere po1dermolens in de Tielerwaard maalt deze molen in circuit. Bij Deil staat de stellingkorenmolen "De Vlinder", een "Zeeuwse" molen langs de Linge. Een omvangrijke restauratie is hier van start gegaan. Waardenburq heeft twee bijzondere molens. Bij het kasteel staat een zeskante korenmolen uit de 18e eeuw. Ze is open van 12 tot 6 uur. In het veld staat een achtkante poldermolen waarin in 1927 door de bekende molenbouwer Dekker 3 schroefpompen zijn geplaatst in plaats van het (binnen) scheprad. Ook het bovenrondsel werd toen "verdekkerd" naar niet het gevlucht. In deze molen bent U welkom van 10 tot 5 uur. Haaften heeft z'n stellingkorenmolen "De Blauwe Reiger". Staande aan de voet van de Waaldijk heeft deze molen een riante windvang.

U kunt hem bezichtigen van 10 tot 4 uur. Tenslotte staan in de Hellouwse polder nog 2 wipmolens en een weidemolen. Deze grote wipmolens (V. 27.50 m), de Voorste of Hooglandse molen en de Achterste of Laaglandse molen, zijn geopend van 10 tot 5 uur. Bij de Laaglandse Molen vindt U de weidemolen, t Veertje. Dat zijn tezamen 9 molens. De 10e molen die meedoet is de bewoonde stellingmolen "Den Bol" van Varik. Hier kunt U echter alleen de buitenkant bewonderen, hij draait wel!

Jan Knegt

Studie van de Middeleeuwse windmolen in Vlaanderen

Onlangs publiceerde The International Molinological Society (TIMS) deel 16 in de reeks Bibliotheca Molinologica. Het betreft ditmaal een studie over het staande werk van de Middeleeuwse windmolen van de hand van ons Belgische lid Dr. Yves Coutant.

De auteur is filoloog van beroep en promoveerde in 1990 aan de universiteit van Lille op het 1100 pagina's tellende (Franstalige) proefschrift "Terminologie en techniek van de windkorenmolen volgens Vlaamse rekeningen uit de 14de en 15de eeuw". Dit proefschrift, dat door een jury werd bekroond met de hoogste onderscheiding, bevat zoveel interessante gegevens over de Middeleeuwse windmolen in Vlaanderen, dat besloten werd om delen ervan te vertalen in het Engels en als aparte TIMS-uitgave te publiceren. Er is ruim drie jaar gewerkt aan de vertaling en voorbereiding van de publicatie.

Dr. Coutant bestudeerde voor zijn proefschrift een groot aantal middeleeuwse molenrekeningen. Daarbij koos hij als tijdvak de periode vóór het jaar 1500 en als geografisch gebied het oude Graafschap Vlaanderen, dus inclusief delen van Noord-Frankrijk en Zeeuws-Vlaanderen. Het is buitengewoon boeiend om te lezen hoe in dit gebied, waar ook enkele van de oudste molenvermeldingen en -afbeeldingen gesitueerd zijn, in de Middeleeuwen molens werden geconstrueerd. Daarbij heeft de auteur zich niet beperkt tot de standerdmolen, maar besteedt hij ook aandacht aan de Middeleeuwse stenen molen.

Uit de studie komt naar voren dat de windmolen in de Middeleeuwen zich nog in een experimenteel stadium bevond. Opvallend daarbij is dat de constructie van sommige onderdelen in de loop van de tijd duidelijk gewijzigd is (zoals de teerlingen, de standerd en de steekbanden), terwijl andere onderdelen in de loop van de eeuwen verrassend weinig verandering lijken te hebben ondergaan.

Het is de verdienste van Yves Coutant om voor het eerst een helder licht te laten schijnen over de duisternis waarin de Middeleeuwse Vlaamse windmolen tot voor kort gehuld was. Niettemin meent ook de auteur zelf dat zijn studie geenszins als afgerond aangemerkt dient te worden, maar veeleer bedoeld is als een aansporing voor verder onderzoek.

De uitgave telt 92 pagina's, is geïllustreerd met 65 afbeeldingen in zwart/wit en voorzien van een omslag in kleur.

Windmill Technology in Flanders in the 14th and 15th centuries, Part 1: the external structures of early post and tower mills is verkrijgbaar door overmaking van 16,- op Postbankrekening 2528628 ten name van TIMS, Zandoogjes 6 te 4814 SB Breda, onder vermelding van "bestelling BM16". Na ontvangst van uw betaling wordt uw bestelling u franco toegezonden. Denkt u eraan om uw adres op de overschrijving te vermelden of deze apart door te geven op bovenstaand adres.

Leo van der Drift
Secretaris van TIMS

4de Rijnlandse molendag

Voor de vierde keer organiseren de molenaars van de Rijnlandse Molenstichting op Zondag 28 Oktober de Rijnlandse molendag.
Het is de bedoeling dat er op deze dag een groot aantal van de 41 molens van de stichting bij voldoende wind zullen draaien van 10. tot 17. uur.
De molenaars willen iedereen graag uitleggen over het reilen en zeilen van hun molen. De molens zijn dan van buiten en de niet bewoonde molens ook van binnen te bezichtigen . Dit is een extra draaidag, want de molens draaien bij voldoende wind al iedere eerste Zaterdag van de maand.
Molens die dit jaar meedoen zijn:
Alle molens in Alkemade-Jacobswoude-Warmond verder doen de volgende molens mee:
Noordwijk- de Hoogewegse molen
Rijnsburg- Hoop doet leven
Leiderdorp- Kalkmolen - Achthovense molen en Doeshofmolen
Koudekerk a/d Rijn-Hondsdijkse molen
Zoeterwoude- Meerburgermolen.

Groeten Aad Toet

Een askop met ribbels ?

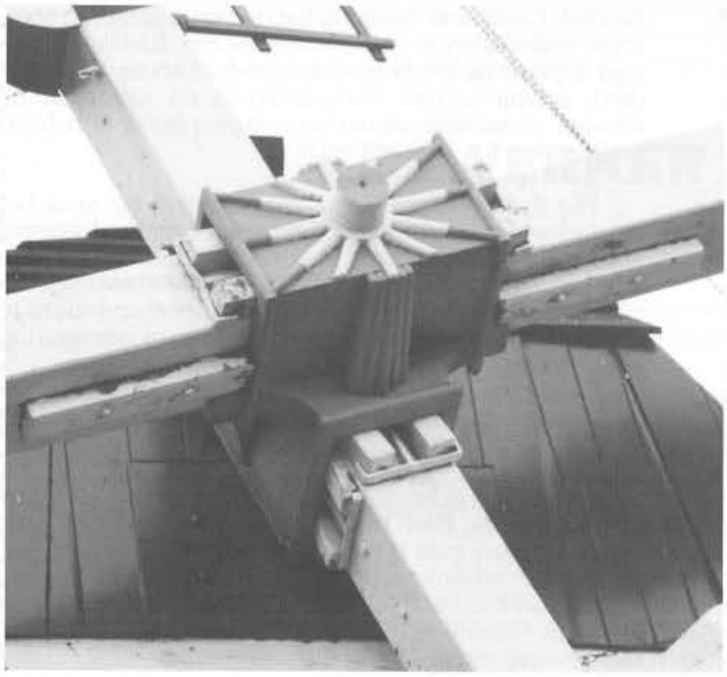

Na enkele "molenloze" jaren draai ik nu ruim vier jaar met de 'Westmolen' in Gorinchem. Eén van de goede gewoonten, die een molenaar meestal heeft is het zich verdiepen in de geschiedenis van zijn / haar molen.
Eén van de zaken, die mij echter van bovengenoemde molen niet duidelijk is, is het fabrikaat van de bovenas. Hij lijkt enigszins op een N.S.B.M. as, maar heeft ribben op de kruisgaten van de buitenroede. Voor zover ik weet kwam dit niet voor bij N.S.B.M assen
Vandaar mijn vraag: zou U in één van de volgende nummers van de Gildebrief bijgaande forto met bovenstaande vraag op willen nemen?
Reacties zijn hartelijk welkom bij A. van der Plas, Brandwijkssedijk 40 te Brandwijk.

Noot van de redactie, als eerste reactie n.a.v. de vraag: De enige assen waar op de ashuizen ribben zijn aangebracht, zijn de assen gegoten door de Fa. Penn & Bauduin ook wel Penn & Comp, destijds gevestigd in Dordrecht. Ze behoren tot de eerste exemplaren die door deze gieterij werden gegoten. De Vrijheid in Schiedam heeft ook een dergelijke as.

Een niet zoveel voorkomende askop. De versteviginggribben zijn echter een kenmerkend deel ervan.

SLIJTLIJNEN?

Sinds 1982 ben ik, naast vrijwillig molenaar, ook vrijwillig zeilmaker. Voor 2 'eigen' molens en voor bevriende molenaars heb ik ca. 40 zeilen gemaakt. Uiteraard weet ik ook hoelang de zeilen gebruikt kunnen worden en wat het eerste kapot gaat en gerepareerd moet worden.
Opmerkelijk is, dat ik nog nooit slijtlijnen heb vervangen. De naam zou anders doen vermoeden. Op nieuwe zeilen maak ik daarom aan de zwichtlijnen geen slijtlijnen (bokkepoten) meer. Zouden zwichtlijnen bij de hekken slijten, dan kan men later alsnog slijtlijnen aanbrengen. Zijn op deze manier (als reparatie) slijtlijnen ontstaan? Bij nieuwe zeilen slijtlijnen maken is meer werken en duurder en 'ons is sunig' ..... toch?

René Peereboom

Bilhamers

Goede bilhamers zijn nogal prijzig en zeker die exemplaren met de hardmetalen bekken. Nu kreeg de redactie via een vrijwillig molenaar een tip die wellicht aantrekkelijk is.
Een collega van deze vrijwillig molenaar heeft het volgende te bieden, om oude bilhamers te voorzien van de hardstalen bekken. De aanbieding is de volgende:
Infrezen van de bekgleuf *f* 10,- per kant
Met rood koper solderen van de hardmetalen bek *f* 15,- per kant
Bilhamer compleet voorzien van hardmetalen bekken, geslepen en gemerkt *f* 70,-.

De afmeting van de hardmetalen bekken is ± 42 x 20 x 4 mm.
In dien er belangstelling voor bestaat kan men contact op nemen met J.L.C.Calis, tel 035-5383891

Bezoek ook onze website:

www.vrijwilligemolenaars.nl

Afdeling Noord-Holland

Uitnodiging aan leden en belangstellenden, voor de CONTACT-AVOND op vrijdag 16 november 2001.
De heer Tom Bos -Gildelid nr 5- houdt een dialezing over

'MOLENS IN DE ZESTIGER JAREN'.

Plaats: In de Molenzaal van sportcomplex Hoomse Vaart, Hertog Aalbrechtweg 4, Alkmaar, nabij NS-station Alkmaar-Noord.
Zaal open 19.30, aanvang 20.00 uur, in de zaal svp niet roken.
Inlichtingen: 072.533.8280 of 0251.311.389.

"Hals" starrig probleem op molen De Kat

Dit klinkt modern en dat is het ook. Het gaat alleen niet over het bekende mobieltje, waar zo ongeveer heel Nederland mee rondloopt, nee, het gaat over de nieuwe halssteen van Verfmolen de Kat op de Zaanse Schans. De nieuwe halssteen is geheel uitgevoerd in kunststof, voluit gaat het om een gietkunststof, genaamd Nylatron GSM, wat fijn verdeelde molybdeendisulfide bevat met zelfsmerende eigenschappen.
De geschiedenis achter de plaatsing van dit kunststof lager is een lange.

Al 20 jaar hadden we problemen met de klassieke halssteen, warmlopen, stukjes steen die afbraken, vergruizing en ga zo maar door. Een vrijwillig molenaar die hier laatst op bezoek was vond het opvallend dat er overal oude halsstenen lagen. De oorzaak van het probleem ligt misschien in de bovenas, die hoger opgestapeld ligt dan bij andere molens. Ook is tijdens de restauratie in 1960 iets niet goed gegaan met de balans van de as, zodat aan de achterkant ongeveer 300 kg. ketting is bevestigd.

De oplossing van het probleem werd aangedragen door ODY te Zaandam, een gespecialiseerd bedrijf in rubber en kunststoffen. Het lager is dunner dan een gewone steen, dus er moest meer stophout worden geplaatst. Het lager is ingelegd in een bak en vastgezet met pennen. Hoewel we volgens de leverancier niet hoefden te smeren, was dit toch wel nodig, daar as en wieken toch al gauw zo'n 5 ton wegen. We smeren dan ook gewoon tweemaal daags met reuzel. Maar het resultaat mag er wezen. Een licht lopende molen met een handwarm halslager.

Voor inlichtingen kunt u terecht bij:
Verfmolen De Kat tel. 075-6210477 Piet Kempenaar of Sjors van Leeuwen.

Afdeling Friesland: Gild Fryske Mounders.

Inmiddels is de Friese Molendag van 8 september achter de rug.
De najaarsvergadering wordt gehouden op vrijdag 2 november om 19.30 uur in zaal de Lantearne, Om é toer, Akkrum. Vooraf is weer gelegenheid tot verkoop en ruilen van molenartikelen. Na de pauze zal Yolt IJzerman ons bijpraten over: "Noordelijke rosmolens".

Een filmavond staat gepland voor vrijdag 30 november, eveneens om 19.30 in De Lantearne in Akkrum. De bedoeling is van allerlei ouds en nieuws te laten zien. Als iemand een tip heeft?
Ten overvloede: beide avonden staan open voor alle leden van de afdeling, GVM en GFM.

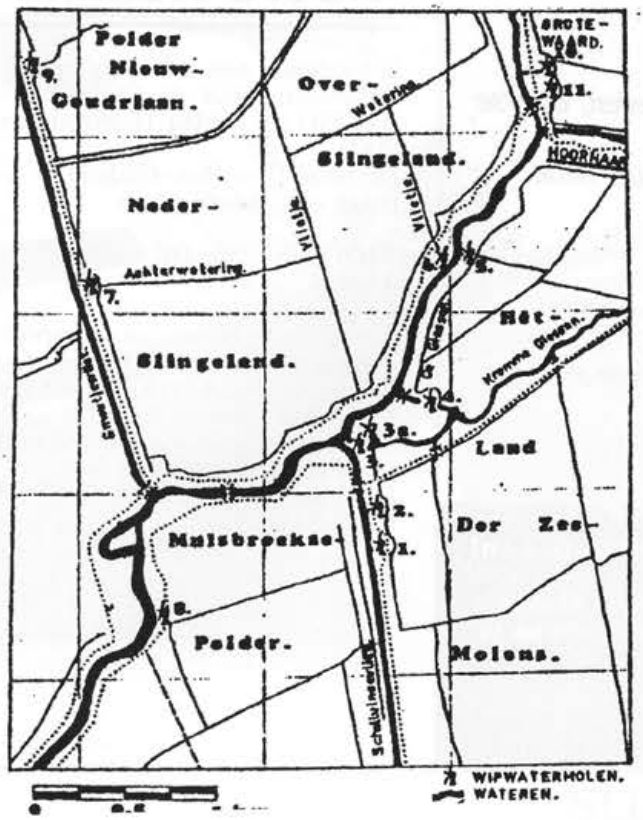

Figuur 1

De Overslingelandse "linkse" molen.

Ooit is in de Gildebrief een artikel geplaatst over een "linksom draaiende" molen en voor ons gevoel dus een "rechtsom draaiende " door J. Den Besten uit Loenen aan de Vecht.
De bewuste Overslingelandse molen werd niet een rechtsdraaiende molen genoemd, doch heette ter plaatse de "Linkse Molen ". Zie fig.2
Omdat tegenwoordig alle leken een molen blijkbaar van voren het mooist vinden, zegt iedereen dat alle molens linksom draaien - en dat is ook zo - vanuit dat gezichtspunt gezien, maar molenaars stonden en staan bijna altijd in het 'oppertje ', achter de molen uit e wind en vonden dan ook alle molens rechts-draaiend en vandaar de naam "Linkse Molen ", die ook op oude topografische kaarten van voor 1903 onder deze officiële naam vermeld staat.

Figuur 2

Het was daar ter plekke een raar wiekengezwaai !
Binnen een cirkel met straal van 1650 meter stonden daar rond 1895 zes grote wipwatermolens bijeen met vluchten van wat onder- en wat boven de 27 meter.
In figuur 1 geven we een plattegrond van dit complex. Vijf van deze molens waren van de polder "Het land des Zes Molens "en een van de polder "Slingeland ". Langs de Schelluinse Vliet zien we dan van zuid naar noord de molens :

Nr. 1 De "Nieuwe- of Windasmolen", gebouwd in 1717 en gesloopt in 1939.
Nr. 2 "De Scheiwijkse wip", gebouwd in 1638 en nog bestaand.
Nr. 3 De "Wielmolen", gebouwd in 1635 (volgens woordelijk hetzelfde bouwbestek als de Schaijk) en verbrand in 1932.

Dan vanaf de monding van de Schelluinen Vliet in de Giessen in noord-noordoostelijke richting :

Nr. 4 De " Essenmolen", gebouwd in 1751 en gesloopt in 1896 ; het was de kleinste van de groep met 'slechts 25,60 meter vlucht !
Nr. 5 Dan de 5e, namelijk de "Oudendijk Molen"of "Lutjesmolen", die nog bestaat, met 26,60 meter vlucht.

Al deze 5 werden gebouwd om zeer oude versleten voorgangers te vervangen.

Nr. 6 En dan tenslotte, schuin tegenover de laatstgenoemd, aan de westzijde van de Giessen, de "Linkse Molen "van Over-Singelband.

Mensen, die deze zes molens nog hebben zien draaien, zoals wijlen mijn vader en de molenaars Christiaan Verschoor van de Schaijk Molen en Peter van der Giessen, molenaar van de Westmolen te Schelluinen, hebben alle drie mij meermalen verteld hoe zot het schouwspel was om , vooral op afstand uit Arkel, Schelluinen of Gorkum, een groep molens van zes te zien malen, waarvan er 5 rechtsom en er midden tussen een linksom draaide!
In 1891 kreeg de Wielmolen (nr. 3) een hulp-stoomaandrijving van 25 PK in de molen. Vandaar dat men in 1896 meende de kleinste molen, de Essenmolen van slechts 25,50 m vlucht wel te kunnen missen, hoewel het de nieuwste was van allemaal uit 1751. Hij werd dan ook in 1896 gesloopt.

De zesde molen van "Het Land der Zes Molens" was een tweede "Wielmolen", die naast de in 1932 verbrande Wielmolen stond en in fig.1 is aangegeven als Nr. 3. Hij werd het laatste vermeld in een bestek uit 1634 voor het vernieuwen van de onderboden, hetwelk niet werd aanbesteed en uitgevoerd. Nadien werd hij niet meer vermeld en verdween spoorloos. Veel oud ijzerwerk in de groentetuin van Goot Slab, de molenaar van de Wielmolen, herinnerde rond 1940 nog aan de plek waar hij gestaan heeft.

Doch nu weer terug naar de "Linkse Molen". Zijn molenwerf met fundering en complete schepradwatergang met krimpmuren en wachtdeur was in 1945 nog in uitstekende staat. Door het openen van de wachtdeur werd in de zomer water ingelaten in de polder. In april 1984 fotografeerden we de trieste overblijfselen van dit alles. Zie fig. 3
Waren de krimpmuren en de frontmuur van de oude watergang reeds vreselijk gammel, zoals op de tekeningen is te zien, zo hoorde ik dat daarna de hele watergang gesloopt en gedempt is.

Tijdens het schrijven van dit artikel verkregen we nog nadere gegevens van Ever Shit en

Figuur 3

wel uit een brief van T. Van den Ham van 22 juni 1953 uit Noordeloos aan de heer A.Bicker Caarten, waaruit blijkt dat van den Ham vroeger timmerman-molenmaker is geweest en dikwijls reparaties had verricht aan de Linkse Molen.
Hij dacht, dat het links draaien als doel had om het scheprad aan de zuidkant van de molen te krijgen om het bij vorst langer ijsvrij te houden en eerder ontdooit na de vorst bij zuiden wind en zon.
Dit, omdat de watergang van west naar oost loopt. Hij zegt in de brief, dat het gezicht van de twee tegenover elkaar staande Oudendijk- en Linkse Molen net was als twee grote kamraderen, die tegen elkaar draaiden.
Op 29 juni 1953 schrijft T. van den Ham junior aan Bikker Caarten ook, dat indien de molen normaal was gebouwd het scheprad aan de noordzijde zou komen en dit de reden was van het "Links" bouwen.

Tenslotte schrijven Bicker Caarten en A.J. Dekker in een niet uitgegeven verhandeling uit ongeveer 1953 o.a.: De Linkse Molen had 26,60 meter vlucht en was een geteerde onbewoonde molen met stookgele-genheid, zonder rookafvoerleiding of schouw, zodat de rook in de toren een uitweg vond (o.a. via de koker).
Ter plaatse noemde men zo'n wipmolen een "Domper". (Molen Oudegein te Nieuwegein is nog zo, met stookplaat op de grond en in een hoek van de toren zijn de hoekstijl met korbelen en mantelbalken pikzwart beroet).
De Linkse molen werd laatstelijk bemalen door wijlen Hendrik Jan Rietveld. Zijn zoon Jan deelde aan Bikker Caarten mee, dat de molen op jeugdige leeftijd wel door hem werd bemalen tijdens ziekte van zijn vader. Jan Rietveld vond het linksom draaien van de wieken niet lastig, als men er tenminste aan gewend was, zoals hij.
Dat bij plaatsing van het scheprad in spiegelbeeld, dus aan de andere zijde dan normaal, de molen daarom links werd gebouwd, kan volgens schrijver dezes niet steekhoudend zijn. Men had de wateras ook onder het schaarbint door kunnen verlengen en het onderwiel aan de andere zijde kunnen plaatsen. In dit geval had de molen gewoon rechts gebouwd kunnen worden! (Ook de z.g. "Pompmolen" van Boeicop was zo uitgerust). Ook zijn mij 6 poldermolens bekend met het scheprad op het noorden, 3 stuks op het noordwesten, 6 op het oosten, 1 op noordnoordoost en 4 op zuidoost, dus meer vorstgevoelige molens.
Neen, de overlevering die wij in onze jeugd hoorden van oude molenaars ter plaatse rond 1940 was, dat bij de aanbesteding voor de vouw van de molen, de laagste inschrijver ene De Ridder nog niet eerder een molen gebouwd had. Het polderbestuur was hierdoor bang om, ondanks zijn toch wel aanlokkelijke lage aanneemsom, met hem in zee te gaan.

Hij schijnt toen een weddenschap te zijn aangegaan, zijn vakmanschap te willen bewijzen, door een molen geheel in spiegelbeeld te bouwen en indien deze niet net zo goed werkte als een normale, hiervoor geen cent te willen ontvangen ! Over durf gesproken !
De molen voldeed echter aan alle verwachtingen, zodat hij toch zijn aanneemsom ontving,
Het zou wellicht interessant zijn in de oude archieven van de polder Over- en Neder Singelband een onderzoek in te stellen naar de ware toedracht van een en ander, doch ik hou het op de overlevering !

Ing. J. den Besten, april 1989

Effectief besparen op stoffilters?

Een goeie tip voor een simpele besparing? De levensduur van de stoffen filters die u gebruikt, kunt u gemakkelijk met een factor twee of drie verlengen! Kwestie van ze perfect te laten reinigen door Wilhelmina, een bedrijf dat hierin is gespecialiseerd. Uiteraard gaat Wilhelmina hierbij buitengewoon omzichtig te werk. Zo wordt voor elke nieuwe klant eerst een proefwassing verricht. De resultaten hiervan worden in een helder rapport vastgelegd en uitvoerig doorgesproken. Zodat er geen vuiltje aan de lucht is bij het reinigen van uw kostbare filters. Wanneer u even belt of faxt zitten we snel bij elkaar aan tafel. U kunt ook onderstaande bon in een ongefrankeerde envelop stoppen en sturen naar: **Wilhelmina Textieldiensten b.v., Antwoordnummer 23, 5700 WB Helmond.**

wilhelmina
zorg voor uw zaak

Wilhelmina Textieldiensten b.v., Postbus 200, 5700 AE Helmond,
Telefoon: 0492 598181, Fax 0492 526105.
Steunpunten in Apeldoorn, Roosendaal, Hoogeveen en Woerden

BON Neem a.u.b. contact met mij op voor:
- o nadere informatie over het reinigen van stoffilters;
- o het maken van een afspraak.

Naam bedrijf.....

Adres.....

Postcode/plaats.....

Naam contactpersoon.....

Telefonisch bereikbaar op nummer.....

UITGAVEN VAN HET GILDE VAN VRIJWILLIGE MOLENAARS
ten behoeve van de opleiding tot vrijwillig molenaar

HET ENTREEPAKKET
De basiscursus - voor zover gereed.
Alle lesstof wordt herschreven en zal in de komende jaren verschijnen.
Verzamelinformatie - praktisch lesmateriaal

De leden in opleiding dienen dit pakket bij aanmelding aan te schaffen (niet inbegrepen in de contributie!)
De prijs bedraagt € 35 (ƒ 77,15).

UITGAVEN TER VERBREIDING VAN DE KENNIS OVER MOLENS
Informatie XXII - Bovenassen
Prijs: 6 € (ƒ 13,25) incl. porto.

Informatie XVI - Waarom draaien molens linksom? Waarom helt de bovenas? De tonmolen.
Prijs: 6 € (ƒ 13,25) incl. porto.

GRATIS UITGAVEN
- Statuten en Huishoudelijk Reglement
- Bladen voor het maalboekje voor leden in opleiding en geslaagde leden
- Exameneisen
- Modelcontract vrijwillig molenaar
- Folder Gildeverzekeringen

Voor inlichtingen over de Gilde-uitgaven en bestellingen kunt u contact opnemen met:

Gildeverzendingen
H.P.A. van Erve
Hoevense Kanaaldijk 9
5018 EA Tilburg
tel. 013-5362100

HACCP-Rapport Hygiënecode
Te bestellen via Gildeverzendingen
Inclusief porto € 27,50 (ƒ 60,-)
Exclusief porto € 22,50 (ƒ 50,-)

AANBEVOLEN LITERATUUR VOOR DE OPLEIDING

Molens
Ir. F. Stokhuyzen
Kopie op A4-formaat.
Prijs: 12 € (ƒ 26,50) incl. porto.
Te bestellen bij de Gildeverzendingen

Opleiding Watermolenaar
Ing. J. den Besten
Te bestellen door overmaking van 23 € (ƒ 50,70) incl. porto op girorekening 139754 t.n.v. J. den Besten te Loenen aan de Vecht

Wieksystemen voor polder- en industriemolens
Te bestellen door overmaking van € 11,50 (ƒ 25,=) incl. porto op ABN AMRO rekening 55.44.45.050 t.n.v. G.J. Pouw te Naarden

Zingende Stenen
D.J. Abelskamp
Prijs: 21 € (ƒ 46,50) incl. porto.
Dit boek is te bestellen door overmaking op Raborekening 13.53.85.210 van G.W.M. Barendse, penningmeester van de Cursuscommissie, te Poeldijk

Veiligheid op Wind- en Watermolens
"De Hollandsche Molen"
Prijs 5 € (ƒ 11,=) incl. porto.
Te bestellen bij Gildeverzendingen.

Allerhande informatie via onze website:

www.vrijwilligemolenaars.nl

De volgende Gildebrief verschijnt omstreeks:
15 december 2001